

Erməni deputatlar Bakıya gəlir

yazısı səh.9-da

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 31 avqust 2017-ci il Cümə axşamı № 181 (6795) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Sərkisyanın məkrli 2018 hədəfi - Bakı üçün Qarabağ fürsəti

İşğal altındaki torpaqlarımızın azad edilməsi üçün unikal şans yarana bilər

yazısı səh.11-da

Qubadlıya Suriyadan gətirilən erməni mənşəli terrorçular yerləşdirilir

yazısı səh.4-da

Krımın azərbaycanlı prokuroru - Gündüz Məmmədov kimdir?

yazısı səh.7-da

Ərdoğanın Bakı səfəri təxirə salındı - səbəb...

yazısı səh.9-da

Ölkədə dələduzluq "akademik" həddə çatıb

yazısı səh.10-da

Kimlər qurban kəsə bilər...

yazısı səh.14-da

Aztəminatlı ailələrə məktəb ləvazimatları pulsuz verilsin - təklif

yazısı səh.12-da

ABŞ-Venesuela münasibətləri müharibə həddində...

yazısı səh.13-da

"Neptun" və "Rahat" marketlərində alıcılar necə aldadılır...

yazısı səh.15-da

Manat yay sınağından üzüağ çıxdı - payızda nə gözlənilir...

yazısı səh.13-da

"Dəhşətli avtoqəzaların səbəbi təkcə sürət deyil" - ekspert

yazısı səh.14-da

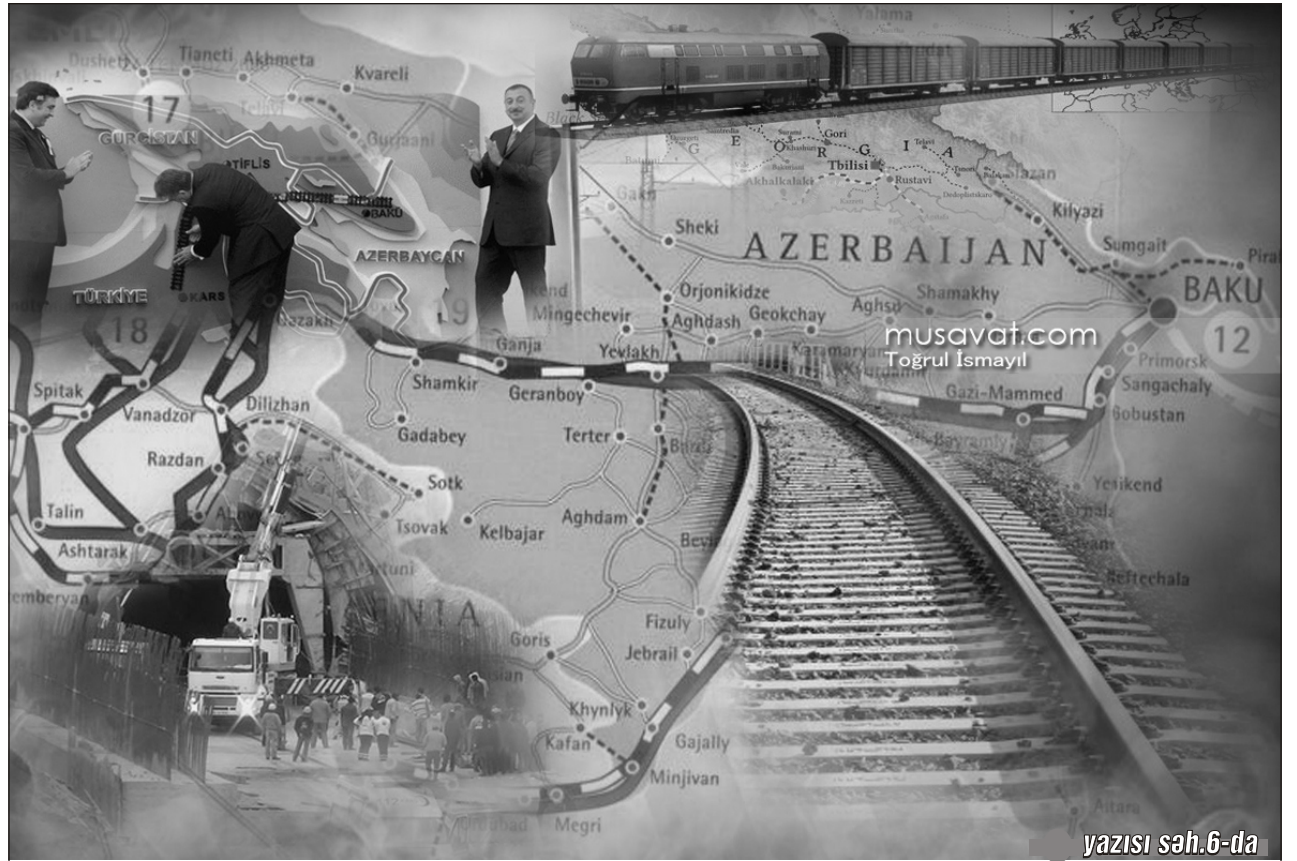
Vaşinqtonda Ərdoğanın mühafizəçilərinə qarşı ittiham irəli sürüldü

yazısı səh.2-da

İki qardaş ölkənin gücünə güc qatacaq proje işə düşür

BAKI-TİFLİS-QARS: İŞĞALÇINI SARSIDAĞAQ SON TARİX AÇIQLANDI

Ermənistanın izolyasiyasını gücləndirib, onun tranzit ölkə olmaq şansına növbəti zərbə vuracaq 10 ilin layihəsi yekunlaşır; düşmənin havadarlarını da rahatsız edən, əngəllərlə üzleşən dəmir yolu xəttinin açılışına sayılı həftələr qaldı...

yazısı səh.6-da

"Beşinci kolon" keçən seçkilərdə özünü biabır etdi

Deputat Vahid Əhmədovdan ilginç açıqlamalar: "Rusiya ilə ABŞ, Avropa arasında balans siyasətinin aparılması siyasəti hələlik davam etməlidir, çünki..."

yazısı səh.5-da

Apelyasiya Məhkəməsi Mehman Əliyevi həbsdə saxladı

yazısı səh.3-da

Ziya Məmmədovun yağmaladığı əkin sahələrini necə xilas etməli...

yazısı səh.4-da

Elxan Şahinoğlu: "Türkiyə Avrasiya İqtisadi Birliyinin assosiativ üzvü ola bilər"

yazısı səh.6-da

“Prezidentlərin mümkün olan ilk fürsətdə görüşə razılıq vermələrini istəyirəm” - yeni həmsədr

“ATƏT-in Minsk Qrupunun amerikalı həmsədri kimi mən fransalı və rusiyalı həmkarlarımla birlikdə tərəfləri bir-biri ilə konstruktiv şəkildə iş aparmağa həvəsləndirmək sahəsində işləməyi səbirsizlə gözləyirəm”.

Bu sözləri APA-ya açıqlamasında ATƏT-in Minsk Qrupunun yeni amerikalı həmsədri Endru Şofer deyib.

“Mən prezidentlərin mümkün olan ilk fürsətdə görüşə razılıq vermələrini və sülh prosesini irəli aparmağa yönəlmiş xoş niyyətli danışıqlara köklənmələrini istəyirəm. Anlayıram ki, müzakirə olunmalı çox çətin məsələlər var, lakin inanıram ki, nizamlanma mümkündür. Bunun baş verməsi üçün ilk növbədə Azərbaycan və Ermənistan rəhbərliyi regiona sülhün gətirilməsi üçün vacib olan siyasi iradə göstərməlidirlər. Bu münaqişə çox uzanır”, - deyir E. Şofer söyləyib.

Paşazadələrin həbsdəki şərikinin bacıları əfv istədilər

Allahşükür Paşazadə və yaxınlarının şəriki olmuş Müğdət Həşimovun bacıları növbəti dəfə mətbuata üz tutublar. Onlar M.Həşimovun əfvə gətirilənlərin ədalətli şəkildə araşdırılmasını, qardaşlarının əfv olunmasını istəyirlər.

M.Həşimovla Allahşükür Paşazadənin ailə üzvləri arasında “Birgə fəaliyyət haqda” müqavilə bağlanıb. Müqavilə üzrə M.Həşimov Paşazadələrə məxsus “Medi Sina” klinikasını işlədib. Sonradan tərəflər arasında münasibətlər pozulub və M.Həşimov Paşazadələrin qohumu Ramazan Zeynalovun ərizəsi əsasında həbs olunub. M.Həşimov 2015-ci ilin avqustunda Paşazadələrlə şəriki klinikadan 193 min manatlıq avadanlığın çatışmazlığına görə suçlanaraq həbs edilib. O, ittihamları qəbul etmir. Paşazadələrin şəriki CM-in 178.3.2 (külli miqdarda ziyan vurmaqla dələduzluq) və 179-cu (mənimmə) maddələri ilə təqsirli bilinib və 9 il müddətinə azadlıqdan məhrum olunub. M.Həşimovun bacıları müraciətlərində bildirirlər: “2 ildən çoxdur biz zəhmətkeş insanlar müqəddəs Ramazan bayramlarını, Qurban bayramlarını göz yaşları içində qarşılayırıq. Möhtərəm prezident! Qardaşımız Müğdət Həşimovun 60 yaşı var. 3 dəfə infarkt keçirib. 2010-cu ildə ürəyindən əməliyyat keçirib. Həbsxanada ayaqları tutulub. Onun həyatı təhlükədədir. Ziyalı adamdır. Kitab müəllifidir. Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvüdür. Qardaşımız daxilən azad adamdır. Sifarişli həbsi onun və bizim üçün çox ağır oldu. Bu müqəddəs Qurban bayramı günü üzümünüzü Sizə tuturuq: mərhəmət göstərin qardaşımıza. Xəstə canını ölümün pəncəsindən xilas edin. Bu müqəddəs günlərdə 4 sadə ananı, 4 sadə bacını və neçə-neçə onun yolunu gözləyən insanı sevindirir. Tək olan qardaşımız üçün, onun taleyi üçün çox narahatq. Biz sizin xeyirxahlığınıza və mərhəmətinizə həmişə inanmışıq və inanırıq. Allahın Sizə bəxş etdiyi xeyirxahlıq əməllərinizlə hər bir Azərbaycan övladını sevindiriyiniz üçün Tanrı köməyiniz olsun”.

□ E.HÜSEYNOV

Qəzet, jurnal və kitab əldə etməyin ən rahat yolu!

Siz sifariş edirsiniz, biz istədiyiniz ünvana çatdırırıq!

Xaricdə və Azərbaycanda nəşr olunan bütün qəzet və jurnallara abunə olmaq, həmçinin Rusiyada və Azərbaycanda nəşr olunan kitabları daha sərfəli qiymətə və daha qısa vaxt ərzində əldə etmək üçün sadəcə zəng etməyiniz və ya email yazmağınız kifayətdir.

Telefon: (012) 434 93 01, 434 01 33

BQXK nümayəndələri Dilqəm Əsgərov və Şahbaz Quliyevə baş çəkiblər

Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsinin nümayəndələri (BQXK) Dağlıq Qarabağ münaqişəsi nəticəsində tərəflərdə saxlanılan şəxslərlə görüşüblər. BQXK-nın Azərbaycan nümayəndəliyinin İctimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin rəhbəri İlahə Hüseynova APA-ya bildirib ki, təmsil etdiyi qurumun nümayəndələri avqust ayı ərzində Dağlıq Qarabağ münaqişəsi nəticəsində saxlanılan şəxslərə bir daha baş çəkib:

“Biz münaqişə nəticəsində saxlanılan şəxslərə mütəmadi baş çəkməkdə davam edirik. Mandatına uyğun olaraq BQXK saxlanılan şəxslərə ona görə baş çəkib ki, saxlanma şəraiti və onlarla rəftarı monitorinq etsin, həmçinin saxlanılan şəxslərə ailələri ilə əlaqə saxlamalarına şərait yaratsın”.

Qeyd edək ki, hazırda Dağlıq Qarabağda üç azərbaycanlı saxlanılır.

2014-cü ilin iyul ayında Rusiya vətəndaşı Dilqəm Əsgərov və Azərbaycan vətəndaşı Şahbaz Quliyev Kəlbəcərdə öz ata-baba yurdlarını ziyarət etmək istəyərkən Ermənistan əsgərləri tərəfindən girov götürüldü, Azərbaycan vətəndaşı Həsən Həsənov isə güllələnərək öldürüldü. H. Həsənovun meyiti düşməndən alınaraq Bakıda dəfn edildi. İşğal altındakı Dağlıq Qarabağda D. Əsgərov

və Ş. Quliyev üzərində qanunsuz “məhkəmə” qurulub. “Məhkəmə”nin qərarı ilə D. Əsgərov ömürlük, Ş. Quliyev 22 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilib.

Azərbaycan vətəndaşı Elnur Hüseynzadə isə bu ilin fevralında Talış kəndi istiqamətində naməlum şəraitdə ermənilərin əlinə düşüb.

Azərbaycanda isə iki erməni diversant - Arsen Baqdasaryan və Zəver Karapetyan saxlanılıb.

Arsen Baqdasaryan artıq məhkəmə qarşısına çıxarılıb. O, Gəncə Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hökmü ilə 15 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilib.

Vaşinqtonda Ərdoğanın mühafizəçilərinə qarşı ittiham irəli sürüldü

Rəsmi Vaşinqton ABŞ-da etirazçılara hücum etdiklərinə görə Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın mühafizəçilərinə qarşı ittiham irəli sürüb.

“Assoşieyted Press” xəbər verir ki, etirazçılarla mühafizəçilər arasında qarşıdurma R.T.Ərdoğanın mayda Vaşinqtona səfəri zamanı, Türkiyə səfirinin iqamətgahı qarşısında baş verib. Məlumat görə, ittiham ümumilikdə 19 nəfərə qarşı irəli sürülüb. Onlardan 15 nəfəri Türkiyə təhlükəsizlik xidmətlərinin əməkdaşlarıdır.

Dövlət Departamenti insidentdən sonra Türkiyəyə etiraz edib. Ankara ittihamlarını rədd edərək insidentin ABŞ tərəfinin lazımı təhlükəsizlik tədbirləri görməkdən imtina etməsi səbəbindən baş verdiyini bəyan edib.

“Forbes” Azərbaycanda fəhlələri işsiz qalan oliqarxi Rusiyanın ən varlı ailə başçısı seçdi

Qutseriyevin təsisçisi olduğu “Safmar” maliyyə qrupunun tərkibində oğlu və kürəkəni də öz bizneslərini qurublar

Azərbaycanda da iri neft aktivlərinə malik olan inqış əsilli milyarder Mixail Qutseriyevin ailəsi Rusiyanın ən varlı klanları siyahısında 1-ci yeri çıxıb. Bu haqda «Forbes» jurnalı məlumat yayıb. Qutseriyevin ailəsi artıq 3-cü ildir ki, siyahı üzrə mövqeyini qoruyub saxlayır. Onun ümumi kapitalının həcmi 9,91 milyard dollar həcmində qiymətləndirilir. Jurnalın yazdığına görə, siyahıda adları yer alan bütün ailələrin ötən il ərzində ümumi şəkildə gəlirləri 27 milyard dollar artıb. Qutseriyevlərə gəlincə isə gəlirlərinin artması ailədə yeni 2 partnyorun peyda olması ilə şərtlənib. Qutseriyevin təsisçisi olduğu “Safmar” maliyyə qrupunun tərkibində onun oğlu və kürəkəni də öz bizneslərini qurublar.

Siyahı üzrə 2-ci yerdə 4 milyard 200 milyon dollarla Rotenberglər, 3-cü yerdə isə 2 milyard 215 milyon dollarla Ananyevlər qərarlaşıblar.

Mixail Qutseriyevin adı Azərbaycan oxucularına “Qarasu” əməliyyat şirkətindəki qanunsuzluqlara görə yaxşı bellidir. Rusiyalı milyarder 2008-ci ildə Londonda qurduğu offşor şirkət “Global Investment Energy” vasitəsilə (sonradan bu şirkət “Naftis”in tərkibinə daxil edilib) Azərbaycanın 4 neft yatağında qazma işləri aparmaqla bağlı lisenziyaya malik olan iki şirkətin səhmlərini alıb. Söhbət “Mişovdağ” və “Kəlaməddin” yataqlarının operatoru “Karasu Operating Company”nin 85, “Padar” və “Harami” yataqlarının operatoru “Kura Valley Operating Company”nin 80 faizlik aksiyalarından gedir. Bu əməliyyat şirkətlərində hökm sürən mənimmələr, fəhlələrin işdən çıxarılması, azərbaycanlı işçilərə qarşı ayrı-seçkilik barədə “Yeni Müsavat”da qəzeti də daxil olmaqla, mətbuatda çoxsaylı məlumatlara, faktlara rast gəlmək mümkündür. Şirkətdə azərbaycanlı işçilərə qarşı ayrı-seçkilik, onlara daha az əməkhaqqı yazılması kimi şikayətlər olub. 2015-ci ilin yanvarından başlayaraq “Qarasu Əməliyyat Şirkəti” yüzlərlə işçini müxtəlif bəhanələrlə işdən çıxarıb. Onların bir hissəsini məcburi məzuniyyətə göndərilib və geri qayıdanda işə qəbul etməyiblər. Bir hissəsini isə ixtisar ediblər. İşdən çıxarılanların dediyinə görə, şirkət bunu dünya bazarında neftin ucuzlaşması ilə əlaqədar yaranmış maliyyə çətinlikləri ilə əsaslandırır. Maliyyə çətinliklərinin yaşandığı illərdə Mixail Qutseriyevin varidatının artması, onun ailəsinin Rusiyanın ən varlı ailəsinə çevrilməsi də maraqlı faktlardır.

□ E.HÜSEYNOV

Naxçıvanın həbsdəki sabiq naziri Bakıdakı türməyə etap olunmasını istəyir

Naxçıvan Muxtar Respublikasının həbsdə olan sabiq milli təhlükəsizlik naziri, general-mayor Vəli Ələsgərov Naxçıvan cəzaçəkmə müəssisəsindən Bakıdakı cəzaçəkmə müəssisələrindən birinə köçürülməsini istəyir.

V.Ələsgərovun vəkili Tofiq Allahverdiyev onunla görüşüb. Vəkil trend.az-a bildirib ki, görüş zamanı müvəkkilinin saxlanma şəraiti və səhhəti ilə maraqlanıb: “Saxlanma şəraiti və səhhəti normaldır, heç bir şikayəti yoxdur. Hazırda cəzasını çəkir”.

T.Allahverdiyev bildirib ki, hazırda V.Ələsgərov barəsində olan hökmdən kasasiya şikayəti hazırlayırlar. Şikayət sentyabr ayında tamamlanandan sonra məhkəməyə təqdim olunacaq. Vəkil sabiq nazirin Bakıdakı cəzaçəkmə müəssisələrindən birinə köçürülməsi məsələsinə də toxunub: “Bu məsələ hələ ki qalır. Hələlik Vəli Ələsgərov cəzasını Naxçıvanda çəkir. Bakıya gətirilməsi ilə bağlı məsələ gündəmdə deyil. O, yalnız vəkili ilə görüşür. Ailə üzvləri və yaxınları ilə görüşməyib”.

V.Ələsgərov Naxçıvan MTN-ə rəhbərlik edərkən öz qəddarlığı ilə ad çıxarmışdı. Nazirliyin zirzəmisini işğacə məkənaına çevirən Vəli Ələsgərov bu ilin mart ayında həbs olunub, üç həftə sonra ev dustaqlığına buraxılıb. Ancaq aprelin 7-də yenidən təcridxanaya salınıb. Bir vaxtlar Naxçıvan MTN-i əsl “gestapo”ya çevirən Vəli Ələsgərov həbs olunandan sonra vəkili vasitəsilə jurnalistlərdən və insan haqları müdafiəçisindən aman diləyib, hüquqlarının pozulmasından və işğacələmə məruz qalmasından şikayətlənib. Həbsdən sonra o, vəkiliyə deyib ki, Naxçıvan Prokurorluğunda zərərli qalıb.

“Orada müstəntiq Elşad İbrahimovun kabinetində Naxçıvan prokuroru Səbuhi Şahverdiyev onu şəxsən döyüb, təhqir edib”-deyər vəkili “Yeni Müsavat” əməkdaşına bildirmişdi. Qeyd etmişdi ki, Naxçıvan MTN-in keçmiş əməkdaşları Vəli Ələsgərovla üzləşdirilib və onlar keçmiş nazirin üzünə tüpürüblər. Habelə V.Ələsgərovu həbsdə döyüblər, yaxınlarının və özünün milyonlarla dollarlıq əmlakını əllərindən alıblar.

□ E.HÜSEYNOV

Avqustun 30-da "Turan" informasiya agentliyinin direktoru Mehman Əliyevin barəsində seçilən həbs-qətimkan tədbiri ilə bağlı qərardan verilən apellyasiya şikayətinə baxılıb.

Musavat.com xəbər verir ki, Bakı Apelyasiya Məhkəməsinə keçirilən iclasda qərar elan edilib.

Qərara əsasən şikayət təmin edilməyib və M.Əliyev həbsdə qalıb.

Məhkəmədən sonra Mehman Əliyevin vəkili **Fariz Namazlı** jurnalistlərə açıqlama verib.

O deyib ki, müdafiə tərəfi olaraq Mehman Əliyevə verilmiş ittihamların saxta olduğunu sübuta yetirə biliblər: "Digər tərəfdən, Mehman Əliyevə ittiham verilən cinayətlər iqtisadi xarakterlidir. Son dövrlərdə praktikada bu cür əməllərə görə həbs hallarına rast gəlməmişəm. Amma Mehman Əliyevə fərqli münasibət, bu cür ittihamlarla barəsində həbs-qətimkan tədbirinin seçilməsi göstərir ki, bu iş sifarişlidir. Yeni Mehman Əliyev sifariş əsasında həbs olunub".

Vəkil bildirib ki, Mehman Əliyev də məhkəmədə çıxış edərək həbsinin sifarişli olduğunu söyləyib: "Mehman Əliyev özü də bildirdi ki, həbsi qanunsuz, ittihamlar saxtadır. Mehman Əliyev haqqında həbs qərarından Avropa Məhkəməsinə şikayət edəcəyik".

Qeyd edək ki, tanınmış şəxslər onun azadlığı üçün aidiyyəti dövlət qurumlarının rəhbərlərinə, ölkə başçısına bir-birinin ardınca müraciətlər edirlər.

Hüquq müdafiəçiləri Mehman Əliyevin istintaqının davam etdiyi və ona qarşı ittiham-

ların araşdırıldığı müddətdə zəminə buraxılmasına dəstək olmayan prezidentdən rica ediblər. Müraciətə hüquq müdafiəçiləri Novella Cəfərova, Səidə Qocamanlı, Səadət Bənəniyarlı, Əvəz Həsənov, Mirvari Qəhrəmanlı, Arzu Abdullayeva, Zəliyyə Tahirova, Eldar Zeynalov imza atıblar.

Müraciətin müəlliflərindən M.Qəhrəmanlı bundan sonra da bu istiqamətdə fəaliyyətlərini davam etdirəcəklərini bildirdi: "Hələ Mehman Əliyev saxlanılana qədər hüquq müdafiəçiləri onun özü ilə mütəmadi əlaqə saxlayıblar. Demək olar ki, hər gün müxtəlif dövlət qurumları ilə daima əlaqə saxlayırıq. Ölkə başçısına və birinci vitse-prezidentə müraciət edilərək prosesin nəzərə götürülməsi xahiş olunub. Avqustun 30-da isə Mehman bəyin zəminə buraxılması ilə əlaqədar ölkə başçısına müraciət edilib. Fəaliyyət mütəmaddir və əlaqəli şəkildədir. Hazırda bir neçə dövlət qurumu ilə görüş planlaşdırılır. Görüşün baş tutacağı təqdirdə görüş və onun nəticələri barədə ictimaiyyətə açıqlama veriləcək".

Tanınmış hüquqşünas Əli-məmməd Nuriyev hələ də M.Əliyevin azadlığa buraxılacağına inanır: "Hüquq müdafiəçisi hər zaman çalışmalıdır. Bu istiqamətdə də çalışılır ki, ictimai-siyasi həyatda fəal olan şəxslərin ehtimal olunan qanun pozuntusu olsa belə,

Apelyasiya Məhkəməsi

Mehman Əliyevi həbsdə saxladı

Hüquq müdafiəçiləri onun azadlığı üçün hansı addımları planlaşdırır?

onlar barəsində həbs-qətimkan tədbiri deyil, digər alternativ tədbirlər həyata keçirilsin. Bu zaman da iş obyektiv və hərtərəfli aparıla bilər. Bundan sonra da Mehman Əliyevlə bağlı müzakirələrimiz, fəaliyyətimiz davam edəcək. Çalışacağı ki, Mehman Əliyev barəsindəki həbs-qətimkan tədbirinin dəyişdirilməsinə nail olaq. O, ictimai təhlükəli şəxs deyil. Eyni zamanda onun azadlığda qalması bütövlükdə işin obyektiv aparılmasının qarşısını almağa mane olma-

yaacaq. O, hər zaman çağırışlara gələn, qanuna tabe olan bir şəxsdir. Çağırışlara gəlib müvafiq ifadələrini verməyə daim hazır olan bir insandır. Onun keçdiyi həyat tərzinə baxsaq görərik ki, hər zaman ictimai fikrə açıq olub. Mehman Əliyevin şəxsiyyəti imkan verir ki, onun barəsində alternativ tədbirlər həyata keçirilsin. Onun barəsində ev dustaqlığı və digər tədbirlər həyata keçirmək mümkündür. Bu istiqamətdə müzakirələrimizi, xahişlərimizi davam etdirəcəyik. Mehman

canla bağlı hesabatda da Mehman Əliyevin həbsi ilə bağlı bənd daxil ediləcək".

Bu məsələnin Azərbaycanla bağlı hesabatda daxil edilməsinin ölkəmizin beynəlxalq nüfuzuna təsirinə gəlinəcə, deputat dedi ki, ümumiyyətlə, hər bir jurnalistin həbsi ölkə üçün müəyyən problemlər yaradır: "Biz bunu dəfələrlə görmüşük. Beynəlxalq nüfuzu olan jurnalistlərə isə daha həssas yanaşılır. Mehman Əliyev kifayət qədər ciddi ekspert kimi qəbul olunurdu, mətbuat sahəsində də peşəkərliliyi ilə fərqlənirdi, beynəlxalq arena da bir sıra tədbirlərə qatılan, orada məruzələr eləyən şəxsdir. Hətta ATƏT-in rəhbərliyi tərəfindən onun həbsi barəsində verilən açıqlamada Mehman Əliyev mütəfəkkir adlandırılıb. Bu, o deməkdir ki, onun fikirləri Avropa məkanında kifayət qədər diqqət çəkən fikirlərdir. Bu da Mehman Əliyevin personasına ciddi yanaşıldığını göstərir. Ona görə də onunla bağlı məsələ, hər halda, digər jurnalistlərlə bağlı məsələ səviyyəsində olmayacaq, daha ciddi olacaq. Bu, indidən hiss olunur. Əgər Mehman Əliyev o vaxta qədər buraxılmasa, onun həbsi məsələsi Avropa Şurası məruzəçilərinin hesabatlarında Azərbaycana irad kimi əksini tapacaq. Bu həbslə bağlı müəyyən problemlər olacaq".

□ **E.SEVİDAĞA**

bilsin ki, bu günləri belə bir qərar qəbul edilsin. Amma hər zaman qərarın dəyişdirilməsi imkanı var, qanunvericilik belə bir imkanı tanıyır. Güman edərəm ki, proseslər bu şəkildə gedəcək və sonunda onun barəsindəki qərarın dəyişdirilməsi ilə başa çatacaq. Hazırda belə bir arzumuzu, sadəcə, ifadə edirik".

Həmçinin bir neçə həmkarı da Mehman Əliyevin zəminə buraxılması üçün müraciət edib.

□ **Cavanşir ABBASLI**

Bu gün "Turan" da sonuncu iş günüdür

Baş redaktorun həbsinə kəskin beynəlxalq reaksiyalar var

Amerikalı respublikaçı senator Marko Rubio "Turan" informasiya agentliyinin direktoru Mehman Əliyevin dərhal azadlığa buraxılmasına çağırır. "Azərbaycan hökuməti görkəmli jurnalist Mehman Əliyevi dərhal azadlığa buraxmalıdır", - Rubio "Mətbuat azadlığına təzyiqlərə yox!" heştəqının altında yazıb.

Müsəvat Avropa Koordinasiya Mərkəzi Mehman Əliyevin həbsinə etiraz olaraq yaxın günlərdə Avropanın böyük şəhərlərində və beynəlxalq təşkilatların qarargahları önündə mitinqlər keçirəcək. Bu barədə "Turan" a Müsəvat AKM-in rəhbəri, "Mehman Əliyevə azadlıq!" Komitəsinin üzvü İlham Həsən bildirib.

Onun sözlərinə görə, ilk mitinq sentyabrın 9-da Nürnberg şəhərində olacaq.

"Növbəti mitinqlər Avropa Surasının və Avropa Parlamentinin önündə olacaq. Mitinqlərlə yanaşı, parlamentarilərlə görüşlər də planlaşdırılır".

Norveç XİN "Turan" agentliyinin ətrafında yaranmış vəziyyətlə bağlı narahatlığını bildirib. "Informasiya agentliyinin ətrafında yaranmış vəziyyətdən, ümumilikdə Azərbaycanda mətbuat azadlığının vəziyyətindən çox narahatıq", - Norveç XİN-in twitter səhifəsində dərc olunan məlumatda deyilir.

Bundan başqa, avqustun 30-da sosial şəbəkələrdə siyasi məhbəslərin müdafiəsi üzrə "Azad et" şüarı altında üç gün davam edən kampaniyanın yekunlarına həsr olunmuş vətəndaş forumu keçirilib.

Kampaniyanın təşəbbüskarları bir sıra gənclər təşkilatları, o cümlədən NİDA idi.

Üç gün ərzində facebook və twitter-də siyasi məhbəslərin fotosəkilləri və onlar haqqında qısa məlumat yer alan yüklər dərc olunub.

Dünya siyasi liderlərin, vətəndaş cəmiyyəti fəalları və gənclər təşkilatlarının, habelə siyasi məhbəslərin ailələrinin iştirakı ilə keçirilən forumda kampaniyanın yekunları müzakirə olunub.

Kampaniyanı davam etdirmək ideyası dəstəklənib.

Xatırladaq ki, "Turan" a qarşı cinayət araşdırması çərçivəsində agentliyin direktoru Mehman Əliyev həbs edilib, agentliyin bank hesabları dondurulub. Bu səbəbdən agentlik sentyabrın 1-dən öz fəaliyyətini dayandırdığını bəyan edib.

Mehman Əliyev avqustun 24-də saxlanılıb. Növbəti gün ona qarşı CM-in 213.1 (vergi ödəməkdən yayınma), 308.1 (vəzifə səlahiyyətindən sui-istifadə) və 192.2.2 (qanunsuz sahibkarlıq) maddələri ilə ittiham irəli sürülüb.

Məhkəmə onun barəsində noyabrın 7-dək həbs-qətimkan tədbiri seçib. M.Əliyev bütün ittihamları rədd edərək onları siyasi motivli adlandırıb.

□ **Sevinc TELMANQIZI**

AŞPA həmməruzəçiləri Azərbaycan üzrə növbəti hesabatı hazırlayır

Fazil Mustafa: "Mehman Əliyev buraxılmasa, Azərbaycanla bağlı hesabatda onun həbsi barədə bənd daxil ediləcək"

Avropa Şurası Parlament Assambleyası (AŞPA) Monitoring Komitəsinin Azərbaycan üzrə həmməruzəçiləri Stefan Şennak və Sezar Florin Preda sentyabr ayında Bakıya səfər edəcəklər.

Bu barədə AŞ PA Monitoring Komitəsinin Azərbaycan üzrə həmməruzəçisi Stefan Şennak öz twitter səhifəsində yazıb. O bildirib ki, Azərbaycanla bağlı hesabatın ilkin versiyası cari ilin oktyabrında Strasburqda AŞ PA-nın sessiyası çərçivəsində təqdim olunacaq və müzakirəyə çıxarılaçaq.

Qeyd edək ki, AŞ PA Monitoring Komitəsinin həmməruzəçiləri Azərbaycan üzrə növbəti hesabatı hazırlayırlar.

Azərbaycanın AŞ PA-dakı nümayəndə heyətinin üzvü Fazil Mustafa "Yeni Müsavat" a bildirdi ki, həmməruzəçilərin dəqiq hansı gün gələcəyi, səfər proqramları barədə hələ məlumat yoxdur. Deputatın sözləri-

nə görə, ilkin olaraq onu söyləmək mümkündür ki, həmməruzəçilər ənənəvi olaraq Avropa Şurasının təmsilçiləri ilə, Azərbaycanın AŞ PA-dakı nümayəndə heyəti ilə, QHT rəhbərləri, bəzi müxalifət təmsilçiləri və iqtidar təmsilçiləri ilə görüşlər və bu dəfə də belə görüşlər olacaq.

AŞ PA məruzəçiləri Bakıya gələndə "Turan" informasiya agentliyinin direktoru Mehman Əliyev azad olunmasa, bu həbs hadisəsinin hazırlanacaq hesabatda daxil edilib-edilməyəcəyinə gəlinəcə, **F.Mustafa** dedi ki, başqa variant gözlənilmir, Mehman Əliyev azad olunmasa, onun məsələsi AŞ PA məruzəçilərinin diqqətində olacaq. Çünki

Fazil Mustafa

ATƏT-in, ABŞ Dövlət Departamentinin Mehman Əliyevin həbsi ilə bağlı bəyanatı var: "Adətən bu iki qurumun bəyanatı oldusa, mütləq Avropa Şurası həmin məsələyə konkret münasibət bildirir. Hesab edirəm ki, Avropa Şurası avtomatik olaraq onların bəyanatı kimi bəyanat verəcək. Ola bilsin ki, Azərbaycanla

24 ildir işğalda saxlanan Qubadlıni ermənilər tamamilə talan edib

Qubadlıya Suriyadan gətirilən erməni mənşəli terrorçular yerləşdirilir

Azərbaycanın qədim yaşayış məskənlərindən biri olan Qubadlı rayonunun Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilməsinin 24 ili tamam olur. Qubadlı rayonu 31 avqust 1993-cü ildə Ermənistan tərəfindən işğal edilib. İşğal ərəfəsində rayonun əhalisinin sayı 30 min nəfər olub.

Erməni təcavüzü zamanı Qubadlı 5 il müddətində 238 şəhid verib, 146 nəfər əlil olub. Şəhidlərdən Əliyar Əliyev, Vasili Əliyev, Aslan Atakişiyev, Ələkbər Məmmədov, Kərəm Mirzəyev, Aqil Məmmədov, Bəylər Ağayev, Kazımağa Kerimov, Səfa Axundov Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı adına layiq görülüb.

Hazırda 35 min 836 nəfərdən ibarət Qubadlı əhalisi respublikanın 42 rayonunda məcburi köçkün ömrü yaşayır.

Qubadlı rayonu rəsmi olaraq 1930-cu ildə yaradılıb, ərazisi 802 kv.km-dir, 94 yaşayış məntəqəsi, o cümlədən, 1 şəhər və 93 kəndi var.

İşğala qədər Qubadlınin iqtisadiyyatının əsasını taxılçılıq, heyvandarlıq, tütünçülük, baramaçılıq və üzümçülük təşkil edib. İki üzümün ilkin emalı zavodu, bir ədəd yağ-pendir zavodu, bir asfalt zavodu, bir inkubator-quşçuluq fabriki, bir balıqçılıq zavodu, bir daş karxanası, bir mərmer sexi, Azərbaycan "Neftqazvotomat" təcrübə zavodunun filialı və s. fəaliyyət göstərmişdir. Ümumiyyətlə, Qubadlı rayonunda 62 idarə və müəssisə olub.

Qubadlı rayonunda 61 ümumtəhsil məktəbi, o cümlədən 33 orta, 16 səkkizillik, 12 ibtidai məktəb fəaliyyət göstərmişdir. Qubadlıda 180-ə qədər mədəni-maarif müəssisəsi olub. 84 kitabxana, 12 mədəniyyət evi və 44 klub, 7 avtoklub əhaliyə xidmət edib. Rayonda 2 uşaq-musiqi məktəbi də fəaliyyət göstərmişdir.

Ümumilikdə işğal nəticəsində rayonda olan 6988 yaşayış evi, 1080 kənd təsərrüfatı obyektini, 32 rabitə, 86 səhiyyə, 180 mədəniyyət, 6 sənaye müəssisələri, 650 km avtomobil yolları, 9 körpü, 2 su anbarı, 150 kilometr magistral su xətləri, 4830 km elektrik xətləri, 165 kilometr magistral qaz boru xətti, 146 idarə, müəssisə binaları, 18 dəyirman, 4 su nasos stansiyası, 120 ədəd elektrik yarımstansiyası və transformator dağıdılıb, 13365 hektar meşə sahəsi işğal altında qalıb.

Ermənilər 5 mindən çox nadir eksponat saxlanılan Qubadlı tarix-diyarşünaslıq muzeyini də talan ediblər. 4-cü əsrə aid "Gavur dərəsi"ndəki ibadətqah, 5-ci əsrə aid "Qalalı" və "Göyqala" abidələri, 14-cü əsrdə tikilmiş "Dəmirçilər" Türbəsi, Hacı Bədəl körpüsü, Laləzar körpüsü, eləcə də Əyin, Yusifbəyli, Seytas, Qarağacları, Xocamsaxlı kəndlərindəki digər tarixi abidələr hazırda işğal altındadır.

Ermənistan son illərdə Qubadlıda qanunsuz məskunlaşdırma aparır. Məlumatlara görə, Suriyadan erməni mənşəli ailələr və terror qruplarının Qubadlıya yerləşdirilməsi Ermənistan tərəfindən həyata keçirilir.

□ Etibar SEYİDAĞA

Dünya bazarında neftin qiymətinin kəskin aşağı düşməsi və neft hasilatımızın ildən-ilə azalması ilə ölkəmiz postneft dövrünə qədəm qoydu. Artıq əsas diqqət qeyri-neft sektoruna, xüsusən də kənd təsərrüfatı və sənayeyə ayrılıb. Ölkə başçısının qərarı ilə kəndlilərə verilən subsidiyaların həcmi artırılıb, fermerlərin xeyrinə bir xeyli güzəştlərin edilməsinə başlanılıb.

Lakin problemlə məsələlərdən biri də öncəki illərdə kənd təsərrüfatı üçün yararlı olan torpaqların oliqarxlar tərəfindən zəbt edilməsidir. Demək olar ki, əksər bölgələrdə kəndlərin arasındakı əkinə yararlı münbit torpaqlar və ya heyvanların örüş yeri kimi istifadə olunan ərazilər zəbt olunub. Ölkə başçısının müvafiq tapşırığından sonra bir çox torpaqlar dövlətin torpaq fonduna qaytarılıb. Həmçinin Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsi torpaqların qanunsuz istifadəsi və zəbt olunmasının qarşısını almaq üçün monitorinqləri davam etdirir. Prezidentin müvafiq fərman və sərəncamları ilə torpaqların istifadəsi və mühafizəsi ilə bağlı qanunvericilik də sərtləşdirilib, cərimə və sanksiyalar, bəzi hallarda cinayət məsuliyyəti müəyyən edilib. Məqsəd torpaq ehtiyatlarından əsassız istifadə və ya torpaqların vətəndaşlar, hüquqi şəxslər tərəfindən uzunmüddətli istifadəsiz saxlanması hallarının qarşısını almaq, ondan səmərəli, məqsədli və qənaətli istifadəni təmin etməkdir.

Oliqarxların torpaqları zəbt etməsi ilə bağlı faktlardan biri də keçmiş neqliyyat naziri Ziya Məmmədovun Göyçay rayonunda Potu və Hüngütlü kəndləri arasındakı yüz hektardan artıq əkin sahəsini zəbt etməsidir. Məlumat görə, sabiq nazir torpağın istifadəsiz qalmasını pərdələmək üçün orada yonca əkdirir. Hələ 2014-cü ildə "Yeni Müsavat"ın Göyçaya ezam olunmuş reportyor qrupu yazırdı ki, Ziya Məmmədovun uzun illərdir ki, sahibləndiyi bu bölgə onların şəxsi "respublikasına" çevrilib. Potu-Hüngütlü ərazisində Z.Məmmədov hektarlarla ərazini hasarlayıb. Ucu-bucağı görünməyən sahə getdikcə qurtarmır. Geniş bir massivi çəpərləyən neqliyyat naziri burada özünə vertolyot meydançası tikdirir, villalar inşa edir. Əraziyə giriş qeyri-mümkündür. Hündür hasarlarla əhatələnmiş böyük sahə nəzarətdədir. Qeyd edək ki, üzərindən 3 il keçməsinə baxmayaraq, vəziyyət dəyişməyib, hələ də həmin torpaqlar zəbt olunmuş haldadır və kənd əhalisinin 120 ədəd elektrik yarımstansiyası və transformator dağıdılıb, 13365 hektar meşə sahəsi işğal altında qalıb.

Sual isə budur ki, torpaqları oliqarxların əlindən hansı yolla geri almaq mümkündür?

Bu yollardan biri Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsinin

Ziya Məmmədovun zəbt etdiyi torpaqlar...

Məmur-oliqarxların yağmaladığı və özəl mülkiyyətə çevirmək istədiyi əkin sahələrini necə xilas etməli; **Vahid Əhmədov**: "Kim torpaqdan istifadə edirsə, əkib-becərsə, qoy etsin; lakin torpağı zəbt edib istifadəsiz saxlayırsa, onlar qaytarılmalıdır"

aparıldığı yoxlamalar və qanunsuz hasarlanmış, təyinatı üzrə istifadə edilməyən torpaqları zəbt edənlərə yazdıqları cərimələrdir.

Xatırladaq ki, Cinayət Məcəlləsinə edilən dəyişikliklərə əsasən, mülkiyyət, istifadə və ya icarə hüququ olmadan torpaq sahəsini özbaşına hasarlaşdırma, yaxud həmin torpaq sahəsini özbaşına tutmaya görə cəzalar müəyyən edilib. Belə qanunsuzluqlara yol verənlər 8-10 min manat cərimə və ya azadlıqdan məhrumetmə ilə cəzalandırılır. İnzibati Xətalər Məcəlləsinə edilən dəyişikliklərə görə, torpağın vəziyyətinə zərərli təsir göstərən tikintilərə görə fiziki şəxslər 200 manatdan 400 manatadək, vəzifəli şəxslər 1500 manatdan 2000 manatadək, hüquqi şəxslər 3000 manatdan 4000 manatadək cərimələnir. Torpaqların istehsalat və ya kimyəvi təsirdən korlanmasına görə fiziki şəxslər 500 manatdan 800 manatadək, vəzifəli şəxslər 2000 manatdan 2500 manatadək, hüquqi şəxslər isə 7500 manatdan 10000 manatadək

cərimə ödəməlidir. Torpaqların münbit qatının korlanması görə fiziki şəxslərə 600 manatdan 1000 manatadək, vəzifəli şəxslərə 2000 manatdan 3000 manatadək, hüquqi şəxslərə isə 6000 manatdan 8000 manatadək cərimə təbiq olunur.

Qeyd edək ki, ölkə başçısının qərarından sonra qeyd olunan halların aradan qaldırılması ilə bağlı bir çox torpaq reydi və monitorinqləri keçirilib. Respublika üzrə 500-ə yaxın pozuntu halı aşkar edilib. Bununla bağlı inzibati tənbeh vermə haqqında 170 qərar qəbul edilib. 950-yə yaxın hal üzrə hüquqi və fiziki şəxslərə xəbərdarlıq olunub, 230 halla bağlı inzibati protokol tərtib edilib.

Ancaq təbii ki, oliqarxlar üçün bu cərimələr elə də böyük məbləğ hesab olunmur.

Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Vahid Əhmədov da "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, bu istiqamətdə işlər sürətləndirilib: "Cənab prezidentin bu barədə

xüsusi göstərişi var ki, əkilməyən, təyinatı üzrə istifadə edilməyən torpaqlar hamısı qaytarılmalı və ya kənd təsərrüfatı məhsullarının əkinə üçün istifadə edilməlidir. Biz Milli Məclisdə bununla əlaqədar qanun da qəbul etdik ki, əkilməyən torpaqlar cərimə ödəyəcəklər. Belə hallar var, mən sizinlə razıyam. Dövlət Əmlak Komitəsi bununla çox ciddi şəkildə məşğuldur. Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi də faktiki olaraq bu torpaqları araşdırırdılar ki, hansı

torpaqlar nə vəziyyətdədir. Ancaq məlumdur ki, bir çox yerlərdə zəbt olunmuş torpaqlar var, onların qaytarılması, əkilib-becərilməsi gündəmdə olan məsələlərdən biridir. İndi kənd təsərrüfatına diqqət həddindən artıq böyükdür, cənab prezident tərəfindən fermerlərə yardımlar edilir. Kənd təsərrüfatının inkişafına diqqət artırılır. Çünki bu məhsullar xaricə idxal olunur və ölkəyə dollar gətirir. Bu mənada kənd təsərrüfatına yararlı torpaqların təyinatından kənar istifadəsinə nəzarət mexanizmi dəyişdirilməlidir. Kim torpaqdan istifadə edirsə, əkib-becərsə, qoy etsin. Əks halda, torpağı zəbt edib istifadəsiz saxlayırsa, onlar qaytarılmalıdır. Hər bir rayonun icra başçısı bu məsələdə məsuliyyət daşıyır ki, onun rayonunda hansı məhsulların əkilməsi daha məqsəduşundur. Bu mənada torpaq islahatı yekunlaşmalıdır və əhaliyə məlumat verilməlidir ki, hansı torpaqlar kimlərdən alındı, hansı istiqamətdə istifadə olunacaq".

□ Nərgiz LİFTİYEVA

"Baxış bucağı"

Deputatların yay tətili istirahəti bitdi və artıq payız sessiyasına hazırlıq dövrü başlanır. Milli Məclisin istiqlalçı deputatı Vahid Əhmədovla ölkədəki bəzi aktual məsələləri müzakirə edərkən əvvəlcə onun yay istirahətini harda keçirməsi ilə maraqlandıq. Bildirdi ki, daha çox ölkəmizdə istirahətə üstünlük verir, Qubada, doğma kəndi Qonaqkənddə olur. Amma bu yay ailə məsələləri ilə əlaqədar ölkə xaricinə də getməli olub:

- Amma əsas vaxtım Bakıda və Qubada keçirdim. Sentyabrın 1-i Qurban bayramı ilə əlaqədar ola bilsin ki, yenə Qubaya getdim. Mən hər Qurban bayramında qurbanlar kəsdirirəm. Bu dəfə də ənənəni davam etdirmək fikrim var. Yeri gəlmişkən, öncədən bütün xalqımızı bu müqəddəs bayram münasibətilə təbrik edirəm. Onu da deyim ki, harda olmağımdan asılı olmayaraq, həmişə siyasətin içindəyəm, ölkədəki bütün hadisələrdən xəbərdaram.

- *Deməli, tətildə də telefonu söndürüb özünüzü informasiyalardan təcrid eləmişsiniz?*

- Yox, mən heç vaxt telefonumu söndürməmişəm. Mənim telefonum 24 saat açıq olur.

- *İstirahətdən söz düşmüşkən, ölkədə və xaricdə istirahət etdiyiniz zaman Azərbaycanın turizm sektoru ilə bağlı müqayisələr apardınız mı, bununla bağlı hansı qənaətiniz var?*

- Əvvəlki illərə nisbətən irəliləyiş çoxdur. Turist axınının artması, Azərbaycana marağın çoxalması göz qabağındadır. Ölkəmizdəki quruculuq işləri, infrastruktur layihələri həyata keçirilməsi, yolların çəkilməsi, iri, dünya səviyyəli hotellərin tikilməsi Azərbaycana turistlərin marağını artırır. Digər tərəfdən, ölkəmizdə xüsusilə son 10 ildə çox ciddi beynəlxalq tədbirlər həyata keçirilib. Həmin beynəlxalq tədbirlər isə Azərbaycana marağı artırmağa kömək etdi. Azərbaycanın dünyada tanınmasında bu tədbirlərin çox böyük əhəmiyyəti var. Ona görə də turistlərin sayı bu il artıq oldu. Düzdür, turizm də qiymət, xidmət problemləri var. Qiyməti də bazar tənzimləyir. Bunun üçün həm hotellərin sayı çox olmalı, həm xidmət yüksək olmalıdır. Bunlar təcridən aradan qaldırılacaq, lakin vaxt lazımdır. Əvvəllər Gürcüstana, Türkiyəyə daha böyük maraq var idi, nəinki Azərbaycana. Amma indi Azərbaycana səfərlərin sayı artıb. Doğrudur, bizim, məsələn, Avropadan görcəyimiz çox şeylər var. Çünki daha çox inkişaf etmiş demokratik dövlətlər 200 ildir müstəqil dövlət kimi mövcuddurlar. Biz isə cəmi 26 ildir ki, müstəqil dövlətik. Ona görə bizə də müəyyən qədər zaman lazımdır ki, Azərbaycanı demokratikləşdirək, müəyyən sahələrdə çatışmazlıqlar aradan qaldırılsın, ölkəmiz inkişaf etmiş dövlətlərin sırasına qoşulsun.

- *30 avqust Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi haqqında*

Bayannamənin qəbul olunmasının 26-cı ildönümü günüdür. Yeri gəlmişkən, bu münasibətlə istiqlalçı deputat olaraq sizi təbrik edirəm. Yəqin ki, o gün yadınızdadır...

- Çox sağ olun. Bəli, yaxşı xatırlayıram. Sovetlərin dağılması dövründə Azərbaycanda müstəqillik uğrunda aparılan mübarizə, Azərbaycan Xalq Cəbhəsinin fəaliyyəti... bütün bunlar hamısı gözümün qa-

bunlar bizə yaraşan hərəkətlər deyil. Millətimizin Qarabağ dədi var. Bu ağır problemi həll etməliyik ki, gələcək nəsillərə qalması. Bir məsələni də deyim: elə məmurlar var ki, övladları da yüksək səviyyədə dövlətə, millətə xidmət edir. Elələri də var ki, müəyyən qədər yolunu azır.

- *Nazirlər Kabinetində 8 müşavir vəzifəsinin ləğvi nə ilə bağlıdır? Bu, Kabinetin ləğvi*

sahəsində də kifayət qədər təcrübəlidir. Ona görə də mən hesab edirəm ki, Mehman Əliyevlə bağlı məsələ özünün müsbət həllini tapacaq. Bayaq dedim, Azərbaycanın müstəqillik yaş cəmi 26 ildir, Amerika, Avropa ölkələri kimi 200 ildir müstəqil deyilik ki, hər şey gəlib öz yerini tapsın. Demokratiyada, söz azadlığında müəyyən mübahisələr, nöqsanlar ola bilər. Bütün bunları yerinə qoymaq üçün bi-

xilsin. Ola bilər ki, vergi ilə əlaqədar hansısa mübahisəli məsələlər var. Doğrudan da bu məsələ sübuta yetiriləcəksə, hər kəs öz cəzasını çəkməlidir, bunu hamımız başa düşürük. Amma yenə deyirəm, indiki zamanda biz hamılıqla elə etməliyik ki, bizim bütün diqqətimiz Qarabağ məsələsinin həllinə yönəlsin, diqqətimizi yayındıran digər məsələlər olmasın.

Azərbaycandakı prezident seçkiləri həmişə normal şəkildə həyata keçirilib və 2018-ci ildə yenə də seçkilər normal şəraitdə baş tutacaq, mən ciddi problem gözləmirəm. Hazırkı prezident İlham Əliyevin apardığı siyasət, Azərbaycanda həyata keçirdiyi quruculuq işləri, infrastruktur layihələri, yaratdığı sabitlik onu deməyə əsas verir ki, 2018-ci ildə də yenə YAP İlham Əliyevin namizədliyini dəstəkləyəcək və İlham Əliyev prezidentliyə namizəd olacaq. Düzdür, başqa adlar da səsləndirilir, mən hamıya hörmətlə yanaşıram. Amma hələlik seçkilərlə bağlı mənim gözləntim belədir.

- *2013-dəki kimi xarici müdaxilənin olması gözlənilənirmi?*

- Əlbəttə, kənardan müda-

“Beşinci kolon” keçən seçkilərdə özünü biabır etdi”

Vahid Əhmədov: “Cənab prezidentdən xahiş edirəm ki, Mehman Əliyev zaminə buraxılsın”

bağında baş verib, bu, tarixdir. Yadıma gəlir, Müstəqillik Aktının qəbulu ilə əlaqədar Ali Sovetinin sessiyasında nə qədər etiraz edənlər, onun əleyhinə çıxanlar var idi. Deyirdilər ki, Azərbaycan müstəqil dövlət kimi yaşaya bilməz, Azərbaycanın buna imkanı yoxdur. Düzdür, həmin adamlardan indi vəzifədə olanlar, Azərbaycanın müstəqilliyindən geninə-boluna istifadə edənlər də var, amma mən həmişə bu fikirdə olmuşam ki, Azərbaycan müstəqil dövlət kimi yaşamağa qadirdir. 1991-ci ildən bəri Azərbaycanın dövlət başçıları sübut etdilər ki, Azərbaycan müstəqil dövlət kimi yaşayacaq. Xüsusilə də İlham Əliyevin prezidentliyi dövründə ciddi islahatlar həyata keçirildi, infrastruktur layihələri gerçəkləşdirildi, faktiki olaraq Azərbaycan sovet hökumətindən sonra yenidən qurulmağa başladı. Bütün bunlar hamısı böyük zəhmət tələb edən işlərdir. Düzdür, problemlərimiz var, heç kim bunu inkar etmir. Amma inkişaf olan yerdə problemlər də olacaq.

- *Bəzi müşahidəçilər iddia edir ki, ölkəyə, elə iqtidarın siyasətinə ən böyük problemləri bir sıra məmurlar və ya onların övladları yaradırlar. Bu barədə nə deyə bilərsiniz?*

- Məmurları, məmur övladlarını çox qınayırlar. Mən də hesab edirəm ki, məmur övladı daha təvazökar olmalı, xalqa daha yaxın olmalıdır. Övlad özü də fikirləşməlidir ki, mənim atam, ya anam yüksək vəzifədədirsə, mən özümü elə aparmalıyam, onların adına xələl gəlməsin. Düzdür, ata-ana təbəyəsi birinci məsələdir, amma yetkinlik yaşına çatmış övladın özü də fikirləşməlidir ki, cəmiyyətə faydalı insan olsun. Onlar bilsinlər ki, hər bir mənfəhi hərəkətləri həm onların ata-analarına ziyan vurur, həm də dövlətimizin adına xələl gətirir. Mən tövsiyə edərdim ki, onlar belə hərəkətlərdən əl çəksinlər. Məşin qovurlar, daha nələr edirlər,

istiqamətində atılan addım sayla bilərmiz?

- Yox, Nazirlər Kabinetinin ləğvindən söhbət gedə bilməz. Çünki burada hər il minlərlə normativ sənədlər işlənib-hazırlanır. Mən orda işləmişəm, bilirəm ki, işin həcmi həddən artıq böyükdür. Bu çəvik orqan kimi fəaliyyət göstərməlidir. Yeni konstitusiyada təsbit olunduğu kimi, Nazirlər Kabineti fəaliyyət göstərəcək. Amma Nazirlər Kabinetinin strukturu sovet vaxtından qalma struktur idi. Müstəqil Azərbaycanda iqtisadi sistem tamamilə dəyişib. Ona görə də cənab prezident Nazirlər Kabinetinin strukturunu təsdiq etdi. O struktura uyğun olaraq da Azərbaycan hökuməti yenidən qurulur. Faktiki olaraq müəyyən şöbələr birləşdirildi. Ola bilər yeni kadrlar gəlsin, yaxud yeni kadrlarla əvəzlənmə olsun. Cənab prezidentin sərəncamına uyğun olaraq aparılan işlər yəqin ki, sentyabrın sonunadək yekunlaşacaq, beləliklə, Nazirlər Kabineti tam şəkildə fəaliyyət göstərəcək.

- *Vahid bəy, “Turan” agentliyinin direktoru Mehman Əliyevin həbs xəbəri yəqin ki, sizin üçün də gözlənilməz olub. Bu barədə nə deyə bilərsiniz?*

- Vallah, Mehman Əliyevin həbsinə görə mən özüm də narahat oldum. Çünki Mehman Əliyevi şəxsən tanıyıram, ona böyük hörmətim var, kifayət qədər tanınmış jurnalistdir, “Turan” agentliyini yaradan şəxslərdən biridir. Nəinki Azərbaycanda, ölkəmizdən kənarda da onun məqalələri dərc olunur. İttihamlar vergi məsələsi ilə əlaqədardır. Yəqin ki, araşdırılacaq... Mən baxdım ki, bəzi jurnalistlər də cənab prezidentə onu zəmin götürməklə bağlı müracət edəblər. İnanıram ki, cənab prezident bununla əlaqədar özünün müsbət qərarını verəcək. Mən hesab edirəm ki, hansısa anlaşmazlıq olub. Çünki Mehman Əliyev Azərbaycanın müstəqillik tarixində izi olan bir insandır. Jurnalistika

“Rusiya ilə ABŞ, Avropa arasında balans siyasətinin aparılması siyasəti hələlik davam etməlidir, çünki...”

zə müəyyən qədər vaxt lazımdır. Bu yaxınlarda müşahidə elədim, mənzil verilən jurnalistləri təndiq elədim. Mənim fikrim belədir ki, insanın normal yaşayışı üçün mənzil mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Ona görə də mən elə o zaman bir sıra jurnalist dostlarımızı təbrik elədim. İkincisi də, Azərbaycan müstəqil dövlətdir, bu dövlətin öz jurnalistinə mənzil hədiyyə etməsində qeyri-adi bir şey yoxdur. Ona görə də məhz cənab prezidentə təşəkkür düşünür ki, bu məsələni diqqət mərkəzində saxlayır, jurnalistləri mənzillə təmin edir.

- *Necə bilirsiniz, Mehman Əliyevlə bağlı müracətlərə müsbət cavab veriləcəkmi?*

- Mənə elə gəlir ki, müsbət reaksiya olacaq. Mən özüm də cənab prezidentdən xahiş edirəm ki, Mehman Əliyevlə bağlı həbs-qətimkan tədbiri aradan qaldırılsın və o, zaminə bura-

- *Vahid bəy, 2018-ci ilin prezident seçkilərinə təxminən 14 ay qalır. Yəqin razılışarsınız ki, Azərbaycanda keçirilən seçkilər həm də bölgədə maraqları olan güclərin diqqətindədir. Siz növbəti seçkilərdən nələr gözləyirsiniz?*

- Azərbaycan həmişə diqqət mərkəzində olan dövlət olub və bu gün də diqqət mərkəzindədir. Seçkilər ərəfəsində - istər parlament, istər prezident seçkiləri olsun, iri dövlətlər həmişə istəyirlər ki, Azərbaycanda öz maraqlarını təmin etsinlər. Amma Azərbaycan müstəqil dövlətdir və müstəqil dövlət kimi öz prezidentini seçir və seçilən prezidentdən də öz dövlətini idarə edir. Son vaxtlar mətbuatda prezident seçkiləri ilə əlaqədar müəyyən dövlət rəsmilərinin, deputatların çıxışlarını oxuyuram. Hətta deyirlər ki, çox ağır keçəcək, çətin olacaq. Mən elə hesab eləmirəm. Son illərdə

xilənin olması da istisna deyil. Lakin nə qədər müdaxilə olacaqsın, millətimiz yenə də öz sözünü deyəcək və prezidentini seçəcək. Azərbaycana maraq həddindən artıq böyükdür. Son vaxtlar fikir verirsinizsə, Azərbaycan NATO-nun bir sıra tədbirlərində iştirak etmir, bunu da bəziləri qəbul etmir. Amma mənim fikrimcə, Rusiya ilə ABŞ, Avropa arasında balans siyasətinin aparılması siyasəti hələlik davam etməlidir, çünki bizim başqa çıxış yolumuz yoxdur. Rusiya ilə gərgin münasibətlərdən sonra Gürcüstanda, Ukraynada nələrin baş verdiyini hər kəs gördü. Faktiki torpaqlarını itirdilər. Bizim əsas məqsədimizsə torpaqlarımızı geri qaytarmaqdır. Ona görə də bu siyasət hələlik davam etdirilməlidir. Düzdür, müəyyən problemlərimiz var, müstəqilliyimizi yeni qazanmış vətəndaşlarıq. Problemlərimiz davam edəcək, təzə nəsil yetişənə qədər.

- *“Beşinci kolon” təhlükəsi barədə deyilənlərə münasibətiniz necədir? Onlar doğrudanmı ciddi təhlükədir, ya müjdür?*

- “Beşinci kolon”un üzvləri keçən seçkilərdə də üzə çıxdılar, özlərini biabır elədilər. Bu seçkilərdə də mən inanmıram ki, “beşinci kolon” ortaya çıxıb nə isə fəaliyyət göstərsin. Ola bilər ürəkbulandıncı hansısa addımlar atınsınlar. Amma mən həmişə demişəm: İlham Əliyevi mən niyə müdafiə edirəm? Ona görə müdafiə edirəm ki, İlham Əliyev Azərbaycanın müstəqilliyini həmişə ön plana çıxarıb və bütün çıxışlarında müstəqilliyimizi birinci planda qeyd edir, ondan sonra digər məsələlərə keçir. Mənim üçün bu, xüsusilə önəmlidir. Çünki Azərbaycanın müstəqilliyi bizim üçün çox mühüm məsələdir. Nə qədər çətin, ağır olsa da, millətimizin müəyyən nümayəndələri əziyyət çəkərsə də, mən əminəm ki, 30, 40, 50 ildən sonra bizim övladlarımız Azərbaycanı doğrudan müstəqil dövlət kimi görəcəklər və inkişaf etmiş dövlətə yaşayacaqlar. Amma indi bu çətinliklər bizim taleyimizə qismət olub, biz bunların öhdəsindən gəlməliyik.

İki qardaş ölkənin gücünə güc qatacaq proje işə düşür

“Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolunun tikintisi sentyabr ayında başa çatacaq”. “Trend”-in məlumatına görə, bunu “TRT Haber” telekanalına müsahibəsində Türkiyənin nəqliyyat, gəmiçilik və rabitə naziri Əhməd Arslan deyib. Onun sözlərinə görə, hazırda layihənin Gürcüstan ərazisində tamamlanma işləri həyata keçirilir. Nazir bildirib ki, tikinti başa çatdıqdan sonra gələn ay ərzində dəmir yolunun açılışı baş tutacaq. O, həmçinin əlavə edib ki, Qarsda logistika mərkəzinin tikintisi üzrə iş aparılır.

Qeyd edək ki, indiyədək işə salınacağı gün iki dəfə elan olunsa da, dəmir yolunun açılışı deyilən tarixlərdə baş tutmayıb (ötən ilin dekabr və bu ilin iyunu). Mətbuatda bununla bağlı belə versiyalar səslənib ki, dəmir yolunun işə düşməsinə əngəlləyən başqa səbəblər var. Hətta bu yöndə bəzi məkrli çevrələrin Türkiyə rəhbərliyinə təzyiqlər edilməsi haqda mətbuatda məlumatlar yayılmışdı. Bundan əlavə, qonşu Gürcüstanla tariflər məsələsində anlaşmazlıqlar üzündən layihənin ləngiməsi haqda fikirlər səslənmişdi.

Ancaq çətin ki, bu kimi maneələr üç qonşu ölkə üçün strateji önəm daşıyan, onların bütçələrini əhəmiyyətli ölçüdə zənginləşdirəcək və tranzit ölkə statusunu daha da möhkəmləndəcək belə bir vacib layihənin reallaşmasını tormozlaya bilsin. Belə görünür ki, tormozlamaq mümkün olmayacaq da. Hər necə olmasa, əngəlləri aşmaq üçün üç paytaxtın - Bakı, Tiflis və Ankaranın siyasi iradəsi yetərli görünür.

Arayış üçün yada salaq ki, BTQ dəmir yolu layihəsinin təməli 10 il öncə - 2017-ci ilin noyabrında Gürcüstanın Marabda kəndində qoyulub. O vaxt hər üç dövlətin prezidentlərinin iştirakı ilə Marab-

Bakı-Tiflis-Qars: işğalçını sarsıdacaq son tarix açıqlandı

Ermənistanın izolyasiyasını gücləndirib, onun tranzit ölkə olmaq şansına növbəti zərbə vuracaq 10 ilin layihəsi yekunlaşır; düşmənin havadarlarını da rahatsız edən, əngəllərlə üzləşən dəmir yolu xəttinin açılışına sayılı həftələr qaldı...

da stansiyasında açılış mərasimi keçirilmişdi.

BTQ Azərbaycan üçün həm siyasi, həm iqtisadi, həm də strateji baxımdan böyük əhəmiyyət daşıyır. Əvvəla, bu dəmir yolu vasitəsilə Azərbaycan beynəlxalq nəqliyyat dəhlizlərinə və Türkiyəyə birbaşa gediş əldə edəcək.

Dəmir yolu ilə bir gündə Qarsa və iki gün yarım isə İstanbula getmək mümkün olacaq. Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolu Bakı-Tiflis-Ceyhan xəttindən sonra Azərbaycanın iqtisadiyyatını daha da inkişaf etdirəcək. Ölkəmizin ilk illərdə tranzitdən əldə edəcəyi minimal illik gəlirin 50 milyon dollar təşkil edəcəyi gözlənilir.

Onu da qeyd edək ki, dəmir yolu xəttinin tikintisinə 2005-ci ildə başlanması nəzərdə tutulsa da, həmin dövrdə maliyyə mənbələrinin olmaması tikintinin başlanmasını ləngidib. ABŞ və Avropa Birliyi Ermənistanın kənar keçdiyinə görə (?!-A.X.) layihəyə qarşı çıxıblar və tikintinin maliyyələşdirilməsindən imtina ediblər.

***
Ancaq belə məlum olur ki, bu, Avropanın da bəzi siyasi çevrələrinde nigranlıq yaratmaqdadır. Söhbət həm də qardaş ölkənin TANAP və “Türk axını” qaz layihələri hesabına böyük regional qaz xabına çevrilməsi şansından gedir.
“Almaniyanın Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanı hə-

Türkiyə Avrasiya Birliyi yolunda - bu addım regiona, Azərbaycana nə vəd edir?

Elxan Şahinoğlu: “Türkiyə Avrasiya İqtisadi Birliyinin yalnız assosiativ üzvü ola bilər”

Əhəd Məmmədli: “Avrasiya Birliyinə Türkiyənin daxil olması inandırıcı deyil”

“Türkiyənin Avrasiya İqtisadi İttifaqının Gömrük Birliyinə daxil olması məsələsi dəyərləndirilir”. APA-nın məlumatına görə, bu sözləri Türkiyənin Azərbaycandakı səfiri Erkan Özoral deyib. O bildirib ki, bu, iqtisadi məsələdir: “Təbii ki, siyasi tərəfləri də var. Hər halda, bunlar dəyərləndirilib, yekun qərar veriləcək”.

Qeyd edək ki, Türkiyənin iqtisadiyyat naziri Nihat Zeybekçi az öncə Avrasiya İttifaqının Gömrük Birliyinə daxil olmaq üçün bu il müraciət edəcəklərini bildirmişdi. Türkiyənin bu addımı ölkəmizdə də ciddi müzakirələrə səbəb olub. Çoxları Rusiyanın hegemonluq etdiyi bir quruma rəsmi Ankaranın heç zaman üzv olmayacağını düşünür və bu məlumatların reallığı əks etdirmədiyini qeyd edirlər. Deyilənlərin əksinin baş verəcəyi təqdirdə isə Türkiyənin Qərb dünyasından qopacağı dilə gətirilir.

Lakin politoloq Elxan Şahinoğlu Türkiyənin Ermənistanla

bir iqtisadi məkanda təmsilçiliyinin sual doğurduğu qənaətinədir: “Türkiyə ilə Qərb arasında münasibətlər soyuduğundan Ankaraya xarici siyasətdə alternativlər axtarırsına çıxıb. Bunlardan biri Rusiyanın təsisçisi olduğu Avrasiya İqtisadi Birliyinə üzvlükdür. Ancaq bunun bir istəklə reallaşacağına zənn etmirəm. Ermənistan əngəli var. Türkiyənin Ermənistanla diplomatik münasibətləri yoxdur, sərhəd qapalıdır. Belə olan halda Türkiyə ilə Ermənistanın birgə iqtisadi məkanda varlığı sual doğurur. Demək, Türkiyənin Avrasiya İqtisadi Birliyinə üzv ol-

ması üçün Ermənistanla münasibətləri normallaşdırması lazımdır. Bunun üçün isə Ermənistan Azərbaycanın işğal altında saxladığı rayonları boşaltmalıdır. Fikrimcə, indiki şərtlər altında Türkiyə Avrasiya İqtisadi Birliyinin yalnız assosiativ üzvü ola bilər. Türkiyənin Avrasiya İqtisadi Birliyinə tamhüquqlü üzvlüyü Azərbaycanın da maraqlarına cavab vermir. Belə çıxacaq ki, Ankara Dağlıq Qarabağ amilini nəzərə almadan Ermənistanla iqtisadi əlaqələrə razılıq verir. Bu, bir növ “Sürix protokollar”ın təkrarı ola bilər. 2009-cu ildə də Ankara ilə İrəvan münasibətləri normallaşdırmağa yaxın idi və bu, Bakıda xoş qarşılanırdı. Ona görə də Ankara son anda İrəvanla sazişi ratifikasiya etməkdən vaz keçdi. Bu dəfə də

Ankaranın Bakının maraqlarını nəzərə alacağını zənn edirəm. Türkiyə ilə Azərbaycanın Avrasiya İqtisadi Birliyinə yalnız birgə üzvlüyü mümkündür. Bunun üçün isə Dağlıq Qarabağ münaqişəsi Azərbaycanın ərazi bütövlüyü çərçivəsində həll olunmalıdır”.

“Sivilizasiyalar və konfliktilər” Analitik Mərkəzinin rəhbəri Əhəd Məmmədli hesab edir ki, Qərbdən uzaqlaşmağı Türkiyə çoxdan göz altına alıb: “Avrasiya İttifaqına Türkiyənin daxil olması inandırıcı deyil. Çünki bu qurum Rusiya tərəfindən postsovet məkana yönəlik yaradılıb. Məsələn, Şəngay birliyi var, ora iqtisadi-siyasi baxımdan daha miqyaslı və imkan dərəcəsi yüksək birlikdir. Həmin birlikdə Çin də var, bu quruma Türkiyənin daxil olmaq istəyi, mənəcə, daha real görünür. Avrasiya İttifaqının Gömrük Birliyi isə Tacikistandan başlayaraq, Belarusda bitir. Bu cür iqtisadi birlik Türkiyəyə nə iqtisadi, nə də siyasi dividend qazandırır. Sadəcə, Türkiyə 20-ci əsrin əvvəllərində olduğu kimi, Rusiyaya yönəlik jestlər edir ki, dünya ilə özü arasında qarşılıqlı cəbhə-

lərinin birinin azalmasına nail olsun. Diqqət edin, oxşar proseslər İrana da yönəlik aparılır. Son zamanlar Türkiyə-İran yaxınlaşması müşahidə olunur. Və Türkiyə tərəfinin bu cür diplomatik addımlarını doğru hesab edirəm. O ki qaldı Qərb-Türkiyə münasibətlərinə, Türkiyə Gömrük Birliyinə üzv olsa da, Qərb-Türkiyə münasibətləri böyük ölçüdə bitməyəcək, lakin Türkiyə Avropadan daha da uzaqlaşacaq. Proseslər onu göstərir ki, Türkiyə onsuz da Avropadan uzaqlaşmasını göz altına alıb və bu, Gömrük Birliyinə daxil olmadan da baş verəcək. Türkiyə Gömrük Birliyinə daxil olsa, bu, ilk öncə Rusiyanın iqtisadi uğurundan daha çox siyasi uğuru olacaq. Türkiyənin bu addımı Azərbaycanı da Avrasiya İttifaqına yaxınlaşdıracaq. Ermənistan üçün isə bu cür gedişat heç də arzulanmıyır. Rus-türk birliyi sağlamsa, region üçün sabitlik, əmin-amanlıq və nəhayət ki, bi-

dəfə alan çıxışlarının arxasında Türkiyənin Avropada enerji nəhəngi olmasına gətirib çıxara biləcək layihələrdən keçirdiyi narahatlıq dayanır”. Dünən belə bir sensasion iddia ilə Türkiyə mediası Almaniya Xarici İşlər Nazirliyinin 2016-cı ilin noyabr tarixli sənədinə istinadən çıxış edib (axar.az).

Sənəd “Avropaya gələn enerji üzərində nəzarət və onun gətirəcəyi siyasi və iqtisadi güc” adlanır. Bildirilir ki, Türkiyənin regional güc olmaqdan daha irəli getməsi, 3-cü Hava limanının Almaniya iqtisadiyyatına mənfi təsiri, Çinin trilyon dollarlıq layihələrinin Türkiyəni Avropanın lider ölkələrindən birinə çevirəcəyi Berlinde həyəcan siqnalını işə salıb.

XİN-in hazırladığı sənədə görə, Türkiyə, Ukrayna və Polşanı sıradan çıxararaq Rusiyadan Almaniyaaya uzanan “Cənub axını 2” layihəsini həyata keçirəcəyi halda Berlin bütün Avropanın təbii qaz mərkəzinə çevriləcək. “Almaniyanın nəhəng layihəsinin qarşısında ən böyük əngəl kimi başda “Türk axını” təbii qaz boru kəməri olmaqla, Azərbaycan, Türkmənistan, İran, İsrail, Qəter və İraq kimi ölkələrlə həyata keçirdiyi layihələrlə Türkiyə dayanır. Marşrut olaraq da ən ucuz yolların Anadoludan keçməsi Türkiyəni daha əlverişli vəziyyətə gətirir”.

XİN sənədinə münasibət bildiren türk professor Gürkan Kumburoğlu 2016-cı ildə sənədin hazırlanmasından sonra Almaniyanın təşvişə düşdüyünü, iqtisadiyyat və enerji nazirinin sənəddən dərhal sonra xarici işlər naziri təyin olduğunu bildirib. Kumburoğlu Almaniyanın artıq “Ya Türkiyə, ya da biz” şüarı ilə çıxış etməyə başladığını qeyd edib.

Bir daha xatırladaq ki, Türkiyə “Türk axını”, “Trans-Anadolu” (TANAP), “Gürcüstan-Yunanistan”, “Qərb”, “Mavi axın”, “Bakı-Tiflis-Ərzurum” (qaz) və s. enerji layihələrinin əsas iştirakçısıdır. Bura gələn ay işə düşəcək BTQ-ni də əlavə eləsək, qardaş ölkənin - Azərbaycanın 1 nömrəli müttəfiqinin artan roluna qarşı qıçığı anlamaq olar.

□ Analitik xidmət

□ Cavanşir ABBASLI

Ukrayna prezidenti Pyotr Poroşenkonun kim olduğunu, hansı məzhəbə qulluq etdiyini öyrənmək istəyirsinizsə, tələsmə. Əvvəlcə bu şəxsin kadr siyasətinə, təyinatlarına fikir ver. Öyrən, nəyə görə o, ötən ilin avqustunda azərbaycanlı balası Gündüz Məmmədovu Rusiya tərəfindən ilhaq edilmiş Kırım yarımadasının baş prokuroru təyin edib?

Bəli, Pyotr Poroşenkonun siyasi hədəfləri uzaqvruran topları xatırladır mənə. Misal üçün, o, Kırım məsələsinə Qarabağ düynünün davamı kimi baxır. Siyasi nərtdaxta üzərində o, bu iki zəri çoxdan cütləyib. Fərsət gəzir indi bu zərfləri nərtdaxta üzərinə vaxtli-vaxtında atsin. O "şəş qoşa" istəyir özünə. Yaxşı bilir ki, hər iki zərin gələcək taleyi eynidir. Təcrübəli bir oyunçunun qupquru ovuclarına ciddi ehtiyac yaranıb indi.

Bu cür qupquru ovuc isə ancaq birçə prokurora-Gündüz Məmmədova məxsusdur uzaq Ukraynada.

***

2014-cü ilin ilıq baharı öz ətirli nəfəsini bütün Ukrayna ərəzisinə yaymaqda bərk çətinlik çəkir, Ölkədə separatizm hərəkatları başlayır. Donbasda qardaş qanı tökülür. Xüsusən Odessada çox gərgin vəziyyət, qarşıdurma yaşanılır bu zaman. Şəhər stadionunda start götürən Xarkov-Odesa futbol komandaları arasındakı gərgin, amansız oyun axır siyasi məzmun qazanır özünə. Oyun, dönür yumruq davasına. Futbol azarkeşləri qarşılmasına keçən hər bir maneəni anında adlayıb axır gəlib çıxırlar şəhər mərkəzindəki Həmkarlar İttifaqı sarayına. Binada gizlənmiş Putin tərəfdarlarına ultimatum göndərirlər ki, bəs binanı təcili boşaldıb eşiyyə çıxınlar.

Binadan xəbər çıxmır bu zaman. Bu vaxt kimse əl atr kəsindəki "Molotov kokteyli"ne. Yanğın nəticəsində 100-dən çox insan həyatını itirir. Ölkə batır qara yasa...

Poroşenko, hələ o vaxtlar bu qarşıdurmanı Qarabağ hadisələrinə oxşadır. Qərara gəlir azərbaycanlıların bu sahədəki zəngin təcrübəsindən istifadə etsin. Tezliklə belələrindən birinin-Gündüz Məmmədovun şəxsi iş qovluğu gəlib qonur Poroşenkonun mahud üzlüklü masası üzərinə.

Poroşenko diqqətlə bu dosyeni vərəqləyir.

DOSYE: GÜNDÜZ MƏMƏDOV.

1974-cü ildə Gəncədə dünyaya göz açıb. Atası İlham Məmmədov "LUKoil-Ukrayna" şirkətinin baş direktoru işləyib bir vaxt. Vahid Ələkbərovla birgə tez-tez bahalı restoranlarda gözə dəyib.

Qardaşı Elçin Məmmədov "SOCAR"ın Ukrayna filialı rəhbəridir indi də. Ukraynada yüzə yaxın yanacaq doldurma stansiyası zəncirini yaradıb. Sabiq Odessa meri Aleksey Kostusevlə orta q maraqları var. Şayiələrə inansa q, Odessanın düz mərkəzində-Sofiyevskaya-1 ünvanında yerləşən yanacaq doldurma stansi-

Kırımın azərbaycanlı prokuroru- Gündüz Məmmədov kimdir?

Onun bu sahədəki təcrübəsi bizə Qarabağda lazım ola bilər...

yasını o, məhz Kostusev ilə birgə idarə edib.

1996-cı ildə Odessada İ.İ Meçnikov adına Dövlət Universitetini əla qiymətlərlə bitirən Gündüz Məmmədov evvel hüquqşünas diplomu qazanır özünə. Sonra "iqtisadiyyatçı-borsa brokeri" diplomunu da qatır bunun tələsinə. Təhsilini bitirincə taleyini bərdəfəlik Ukrayna ilə birləşdirir. Evlənir burda. Oğul-uşaq yiyəsi olur. Odessa prokurorluğunda təcrübə stajı keçincə ildırım olub atılır meydana.

***

Pyotr Poroşenko bir müddət gözlerini bu son dərəcə maraqlı dosyeden aralaya bilmir. Dosyedəki bir qeyd Poroşenkonu lap sevindirir: "SOCAR" yanacaq doldurma stansiyaları zənciri, "SOCAR Energy Ukraine" şirkəti Donbasda vuruşan Ukrayna əsgərlərini pulsuz isti yeməklə təmin edir gör nəçə vaxtdır. Döyüş iştirakçıları istənilən vaxt bu ünvanlara gəlib orda isti, dadlı xörək yeyə bilərlər. Misal üçün, sırası əsgər Aleksandr Moiseyenko görün bu barədə nə deyir: "Əvvəlcə qulaqlarımıza inamırdıq. Bizdən

adamın ixtiyarında birçə bilyəndəki "PATEK PHILIPPE 5980/1R" saatıdır. Dəyəri az deyil amma-72 min avro.

Sonra Poroşenko fikir verir Gündüz Məmmədovun arvadı Esmira xanımın gəlirlərinə. Görür həə... bu qadının gəlir mənbələri ərindən dəfələrlə çoxdur.

Sonra Poroşenko əlinin birçə hərəketi ilə açdığı qovluğu qapayırdı. Qərar imzalayırdı ki, Gündüz Məmmədov Odessa şəhərinin baş prokuroru təyin edilsin.

***

2014-cü ilin may ayında Odessada yaşanan faciəli hadisələrə Sumqayıt hadisələrinin analoqu kimi baxan Gündüz Məmmədovun qəti mövqeyi sonralar da Pyotr Poroşenkonu bərk sevindirir. O anlayır ki, öz seçimində yanlış olmayıb. Qərara gəlir ki, Gündüz Məmmədovu daha təhlükəli bir sahədə-Kırım istiqamətində sınaqdan keçirsin. 2016-cı ilin 22 avqustunda Ukrayna baş prokurorunun 206 sayılı qərarına əsasən, Gündüz Məmmədov Rusiya tərəfindən ilhaq edilmiş Kırımın baş prokuroru təyin edilir. Tez bir

özünü tam doğruldacaq, gərərsiz.

İndidən bu prokurora diqqətlə yanaşmalı, təcrübəsini Azərbaycanda təkrarlamaq lazımdır.

***

Gündüz Məmmədov bizim prokurorlardan fərqli olaraq mətbuat üçün tam açıqdır. Yaxınlarda Sergey Bosak adlı bir

hava-su qədər lazım olacaq. - **Öz vəzifə öhdəliklərini yerinə yetirməyən, düşmən tərəfinə keçən hüquq-mühafizə işçiləri barədə nə deyərdiniz?**

- Hamısı barədə cinayət işləri açılıb. Natalya Poklonskaya barəsində həmçinin.

- **İnsan hüquqları Krimdə çoxmu pozulur?**

- Bəli. Bütün nöqsanlar biz

- **Rusiya Dumasının Krimdə keçirdiyi seçkiyə münaşibətiniz?**

- Seçkilər qanunsuzdur. Bu barədə müvafiq qərarımız, iradlarımız gözə beynəlxalq ünvanlara gəndərilib.

***

Düzdü, Ukraynada Məmmədov qardaşlarının fəaliyyətinə tənqidlə yanaşanlar da az deyil. Belələri iddia edirlər ki, qardaşların Odessadakı "Yeni Arkadiya" yaşayış massivində öz maraqları var. Guya Məmmədov qardaşları əvvəlcə Kiyevdə, Xarkovda, nəhayət, Odessada öz iqtisadi maraqlarını güdüblər. Ukrayna mətbuatına verdiyi müsahibələrində Elçin Məmmədov deyib ki, yeni istirahət parklarının inşası, təmiri, istifadəsi düşür "SOCAR Energy Ukraine"-nin boynuna. Bəs burda Ukrayna tərəfi bir dəfə də əlini cibinə atmayacaq.

Inanaqımı bunlara? Bilmiyəm. Şəxsən mənə bu park söhbəti deyil, Gündüz Məmmədovun Krimdəki fəaliyyəti maraqlandırır. Misal üçün, Tallin sabiq meri Tinas Palts Krimə 11 milyondan çox yatırım edib. Köhnə atom sualtı qayıqlarının yerləşdiyi nadir bazanı özəlləşdirib. Ancaq indi-Kırımın Rusiya tərəfindən ilhaqından sonra həmin eston biznesmeni müflis olub.

İndi onun taleyi birçə tükəndən... üzr istəyirəm, Gündüz Məmmədovdan asılıdır.

Onun bu sahədəki təcrübəsi bizə Qarabağda da lazım ola bilər.

□ HƏMİD HƏRİSÇİ

tələb edilən hərbi biletimizin yalnız surəti idi, vəssalam. Oturursuz bu stansiyaların isti kafesində. Əl-ayağının yorğunluğunu çıxarırsan. Bir də görürsən, bıy, bu nədir belə? İsti xörəklər, şorbalar, ləzzətli salatlar... Gözəl qızlar gəlib bizimlə şəkil çəkdirir həтта. Şirkətin azərbaycanlı işçiləri bəzən bizim payımızı bağlamalara bükürdülər. Cəbhəyə gəndərlərin çantasına yığırdılar bütün bu nemətləri".

Dosyeni oxuyan Poroşenko sonra fikir verir Gündüz Məmmədovun vergi sənədlərinə. Görür dünya malından bu

zamanda Kiyevin mərkəzi küçələrindən birində-mərkəzi şəhər stadionu tərəfdə, Kırım Prokurorluğu fəaliyyətə başlayıb çoxlarını təəccübləndirir.

Gündüz Məmmədovun sağ əli bizim qaçqın prokurorların başına. Öyrənin... öyrənin işğal edilmiş ərəzilerdə beynəlxalq hüquq normalarını necə müdafiə etmək, bərpə etmək lazımdır. Köçəryanlar, Sərkisyanlar necə, hansı maddələrlə məsuliyyətə cəlb olunmalıdır.

Razıyam. Gündüz Məmmədovun bu sahədəki təcrübəsi bir gün Qarabağda da

Ukrayna jurnalisti tənbellik eləməyib, gedib müsahibə alıb Gündüz müəllimdən. Müsahibədən bəzi çıxarışları indi diqqətinizə çatdırıram:

- **Krimdə demoqrafik balanssız pozmağa səy göstərilir. Xüsusən Kırım tatarları bərk narahatdırlar.**

- Bəli. Xalq deputatı Mustafa Cəmilov müvafiq sorğu ilə bizə müraciət edib. Tədqiqata başlamışıq. Ən adi qanunlar, beynəlxalq hüquq normaları bu sahədə kobudcasına pozulub. Sonradan biz Haaqadakı Beynəlxalq Məhkəməyə müraciət edəndə bu faktlar bizə

tərəfdən qeydə alınıb ayrıca reyestr dəftərində öz yerini tapır.

- **Krimdə müsadirə edilmiş dövlət mülkiyyəti barədə nə deyərdiniz?**

- Krimdə müsadirə edilmiş bu cür əmlaka biz həbs qadağası qoymuşuq. Söhbət dəyəri 340 milyon qırvından çox olan dövlət mülkiyyətindən gədir. Tələblərimiz həyata keçməsə, beynəlxalq instansiyalara müraciət edəcəyik.

- **Ştatınızda nə qədər işçi var?**

- Cəmi 35 nəfər. Azdı. Neynək. İmkanımız buna çatır.

Xaliq Bəşərin məsumluğu

Zamin HACI
 zaminhaci@gmail.com

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Fəlsəfə və Hüquq İnstitutunda (indən belə FHI yazacaq, az qala FHN kimi oxunsun, alimlərin canına vicvə düşsün) şöbə müdiri işləmiş bir alimi-biəməlin dələduzluq cinayətində suçlanıb həbs edildiyi söylənir. Xəbəri görən kimi yadıma düşdü ki, bu tipi keçən il bir az yaxından tanımaq "şərəfinə" nail olmuşdum. Özünü "Hacı Xaliq Bəşər" kimi dəbdəbəli, zırlı ad düzüb-qoşmuş bu şəxsədən keçən il martın 12-də "Hüquqsuz filosoflar institutu" başlıqlı köşə yazmışdım. O zaman Xaliq müəllim FHI-də başqa alimcəkləri basıb döymək, otaqları ələ keçirmək, institut direktorunu oyuncaq kimi fırlatmaq tipli əməllərlə məşhurlaşmışdı. Həmin yazımdan bir sitatı verim, oxucularda müəyyən təsəvvür yarandı: "Ay qız, keçmə bizim məhlədən" stilində şeirlər qaralayan bu tip 42 yaşında guya 42 kitab yazıb! Fantastik elmi nailiyyətdir. Sadəcə, bu kitabların nədənsə heç biri fəlsəfə və hüquqa aid deyil. İçərisində "Tikintidə suvaq vurma üsulları"ndan tutmuş, "Siyasələrin psixoloji portretləri" kitabına qədər hər cür həftəbəcər mövzularda cızmaqaralar vardır. Əlbəttə, deyə bilərsiniz ensiklopedik şəxsiyyətdir, hər şeyi əhatə edir. Ancaq sirr bunda deyil, adam ensiklopedik yox, siklopedik adamdır, sadəcə, Xaliq müəllim qabağına çıxan bütün kitabları çirpirdirib öz adına buraxmışdır! İnternetdə onun plagiatı haqda ayrıca elmi bölmə yaranmışdır. Yeri gəlmişkən, elə axtarış portallarında Xaliq Əhmədada adını yazanda ancaq bu tip xəbərlər gəlir: "Kitabımı oğurladı", "Bizi villasında işlədib pulumuzu vermədi", "Reketliklə məşğuldur" və sairə". Sitatın sonu.

Yaxşı yadımdadır ki, yazı çıxan gün Xaliq müəllim bir neçə nömrədən mənə zəng vurdu. Yəqin özünün çox önəmli persona olmasını vurğulayırdı, əks halda, 4-5 mobil nömrə saxlamağın mənası nədir, üstəlik, bunlar hamısı eyni mobil operatora aiddirsə? Görüşmək, çay içmək, yazını təkzib etmək kimi xeyli təkliflər irəli sürdü, bəzi dostlarını tanıdığını, hətta guya bir dəfə məclisdə yanaşı oturduğumuzu basıb-bağladı. Dərhal başa düşdüm ki, bu qaradaş unikal bir fırıl-daçdır, Ostap Bender irsinin layiqli davamçısıdır, bəlkə buna dövlət vəzifəsi verib daha ciddi işlərdə yararlanmalıyıq. Belə istedadın hansısa mənasız akademiya çürüməsindən bizə nə xeyir? Səfir göndər, qoy Trampa atsın. Xarici işlər naziri qoy, Putini dolasın. Canım sənə desin, baş nazir elə, milləti "Azərsu"ya susuz aparıb susuz gətirsin.

Bu fikirlərimi Xaliq müəllimə telefonda da demişdim. Hal əhli olduğundan güldü, dedi, heç zad istəmir, bircə o yazımı internetdən yığışdırım. Dedi, linki-zadı qalmasın, guya bu, onun elm aləmində imicinə xələl gətirir. Qətiyyətlə imtina elədim, söhbətimiz bununla da yekunlaşdı. Kimə maraqlıdırsa axtara bilər - yazı indiye qədər də internetdə durur.

İndi Xaliq müəllimin dələduzluq maddəsi ilə saxlanması kədərli oxudum. Tək ona görə yox ki, adamın potensialı istifadə edilmədi. Nə bilək, bəlkə türmədə daha güclü məktəb keçsin, peşəkarlığı artsın deyər aparıblar? Məni dilxor edən insan haqlarının pozulmasıdır. (Deyəsən, bu FHI-nin adından qabaqlar bir İnsan Haqları əlavəsi də var idi, sonra yapist alim yoldaşlar anladılar mənasız sözdür, sildilər getdi. Bizdə insan hüquqları Norveçdən yaxşı qorunur, nəyə lazım üzərində baş sındırasan, elm qayırasan?).

Söhbət ondadır ki, Hacı Xaliq Bəşər mahiyyət etibarilə bu sistemin, bu quruluşun övladı idi, özü də tam layiqli övlad idi. Müsəlmanların sevimli aforizmlərindən biri Həzrət Əliyə aid edilir: "İnsanlar öz valideynlərindən çox zəmanələrinə bənzəyirlər". Bax, Xaliq müəllimdə də bu proses getmişdi. Plagiatla məşğul olurdu? ... Yalan danışır, reketlik edir, özünə uydurma mükafatlar düzəldir, hətta özünü Turan-do İdman Federasiyasının prezidenti elan etmişdi - ölkəmiz üçün adı hal deyilmi? Hansı məmur bu işləri görmür?

Sözləşməsi, Xaliq müəllimin FHI-də karyera yüksəlişinə şantaj yolu ilə nail olduğunu mənə danışmışdılar. Sən demə o, FHI şefinə iki qəşəng xanım təşkil etmiş, sonra prosesi videoya çəkibmiş. Bundan sonra institut olub qarmaqda. Bu da tanış mənzərədir. Ölkəmizdə son 10 ildə saysız-hesabsız müxalifətçi və jurnalist bu cür seks videoları ilə şantaj edilib.

Bəs bu adamı niyə tutublar? Sizin yaratdığınız sistemdən kənar nə iş görüb axır? Lap elə İsa müəllimin sözüylə desək, günahı olmayan varmı ki, Xaliq bəyə ilk daşı atsın?

Hacı Xaliq Bəşərə azadlıq!

Xarkovda yaşayan erməni əsilli ictimai xadim, tarixçi, ədəbiyyatçı və blogger Filipp Ekozyantsın erməni yalanlarını necə fəş etməsi haqda yazmışıq. "Yeni Müsavat"ın ötən saylarının birində onun YouTube-də yerləşdirdiyi və daha sonra isə sosial şəbəkələrdəki səhifələrində paylaştığı "Erməni köçü" adlı maraqlı videoreklam haqda məlumat verilib.

"Yeni Müsavat" və musavat.com bu dəfə onun günümüz üçün aktuallığı kəsb edən daha bir videoreklamı - "Hay" xalqı üçün psixoloji tələ" adlı çıxışını tərcümə variantında oxucuların diqqətinə çatdırır.

"Bizlərdən hər birimiz nə vaxtsa, heç olmasa, bir dəfə eşitmişik ki, Ermənistan vaxtilə böyük dövlət olub. Bu haqda artıq çoxlu sayda kitablar yazılıb, "qəhrəmanlar" və "satqınlar" müəyyən edilib... Bu kitablardan belə qənaət hasil olur ki, sonuncu böyük erməni dövləti 2 min əvvəl mövcud olub. O vaxtdan 20-ci əsrə kimi ermənilərin, ümumiyyətlə, dövləti olmayıb. Hərçənd həmin kitablara görə, bu müddətdə ermənilər stabil şəkildə eyni ərazidə məskunlaşıb - "qədim və köklü Ermənistan" ərazisində.

Ermənistanda hər kəs üçün müqəddəs olan bu versiyaya haqda qısaca bu qədər. Ancaq mən çoxdan bir maraqlı faktı diqqət kəşilməmişəm. Bütün sivil dünya - ABŞ-dən tutmuş Çinə, İsraildən Norveçə kimi - Ermənistanı Ermənistan, erməniləri - erməni adlandırır. Ancaq dünyada bir xalq, bir azsaylı xalq var ki, onun dilində "erməni" sözü yoxdur. Və ya bu sözə oxşayan bir söz onu dilində mövcud deyil. Nə qədər paradoksal olsa da, bu xalq ermənilərdir. Onlar bütün dünyadan fərqli olaraq özərinə "hay" deyirlər. Yəni "erməni" sözüne əsla oxşamayan bir ad.

Mən bir dəfə növbəti tarixi bir opusu oxuyarkən özümə birbaşa sual verdim ki, bəlkə heç bu "hay" xalqının erməni xalqına heç bir dəxli yoxdur? Bəlkə bu "hay" xalqının tamam ayrı, öz tarixi var? Və bəlkə doğrudan da onun böyük tarixi var?... Ola bilsin "hay" xalqı başqa ad altında və başqa bir keçmişlə yaşayır. İki tarix - biri həqiqi, biri uydurma...

Bu gün mən "hay" xalqımızın necə tarixi-psixi tələyə salındığını aydın şəkildə görürəm - hansı tələdən ki, o heç cür çıxa bilmir. Tələ ondan ibarətdir ki, biz yalnız qırıq faktlara əsaslanan bir tarixi şişirtməklə məşğul və o xalqın tarixindən danışırıq ki, o özünü bizim adlandırdığımız kimi yox, tamamilə başqa cür adlandırır. Əlimizi ürəyimizin üstünə qoyub deyə bilirik ki, biz "tarixi Ermənistan" deyilən ərazidə ta 15-ci əsrin ortalarına kimi nə baş verdiyi barədə deqiq heç nə bilmirik. Hay xalqı isə deqiq bilir ki, o, son əsrlər ərzində Osmanlı İmperiyasının tərkib hissəsi olub, orada ləyaqətli yer tutub, ona böyük sərkərdələr, vəzirlər, alimlər, müdriklər, həkimlər, ustalar, ticarətçilər və s. bəxş edib. Sadə insanlar bir-biri ilə yanaşı yaşayıblar.

Di gəl, bu tarixi biz nədənsə öz tariximiz hesab etmirik. Biz onu yad sayır və sevmirik. Halbuki bu tarixi dönmə haqda Rusiyadan tutmuş İrana, Avropaya kimi, ABŞ-a kimi arxivlərdə olduqca böyük sayda sənədlər, sübutlar var. Ən başlıcası bunlar Ermənistanın və təbii ki, Türkiyənin arxivlərində də var. Osmanlı dönəminə qədər olan tarix isə qaranlıqla örtülüdür və fantaziyaların

O vaxt Ermənistan dövlət olaraq hələ mövcud deyildi. Yüz minlərlə erməni xilas edən Rusiyalı vətəndaş müharibəsinin əlovu bürümüşdü. Avropa isə təzə-təzə anlamğa başlayırdı ki, bizim xalqın başına nə gəlib.

Əlbəttə ki, belə bir məhkəmədən sonra da yaraları sa-

vəkilin fikirləşib tapdığı bu sözü bütün dünya tanıyacaq. Hay xalqı üçün, mənə babam üçün, atam üçün, xalqım üçün psixoloji tələ dediyim də budur.

İndi isə bir anlığa təsəvvür edək ki, Türkiyə Osmanlı İmperiyasında baş verən böyük belanı "genosid" adlandıran

"Genosid - lənətə gəlsin bu söz və onu uyduranlar!"

Erməni tarixçi-bloggerdən növbəti ifşaedici çıxış; **Filipp Ekozyants**: "Bütün dünya Ermənistanı Ermənistan, erməniləri erməni adlandırır, ancaq dünyada yeganə bir xalq var ki, onun dilində "erməni" sözü yoxdur. Bu, ermənilərdir"

məhsulundan savayı bir şey deyil.

Fikrimcə, özümə verdiyim sualın cavabı çox sadədir və üzde, ən görməli yerdədir: bu da odur ki, haylar osmanlı olublar. Hay xalqı bütün dünyaya böyük Osmanlı İmperiyası kimi məlum olan bir imperiyanın qəlpəsidir. Türklər də eyni imperiyanın qəlpəsidir - lakin daha böyük qəlpəsi. Yunanlar, bolqarlar, bizlər - osmanlı olmuşuq. Xoşumuza gəlsə də, gəlməsə də bu haqda düşünməli, bu haqda danışmalıyıq.

Bəli, böyük belə baş verdi və bu belə osmanlı qəlpələrini bütün dünyaya səpələdi. Bizlərdən bəzilərimiz arasında indiyə qədər var. Lakin bu, lap yaxınlaradək mövcud olmuş bir fakt - bizim bir vahidin, osmanlının hissələri olmağımızı danmır.

Böyük beladan danışarkən mən bir məsələni də qeyd etməyə bilmərəm - hansı ki, hayların dilində heç vaxt olmayıb. Bu, "genosid" sözüdür. Bəli, ötən əsrin əvvəllərində böyük belə baş verib. Nə baş verib, onu da yaxşı bilirsiniz (ermənilərə xitabla - red.) Onu da bilirsiniz ki, cinayətkarlar elə türk xalqının özü tərəfindən tutulub və edam edilib. Bu, müstəsna olaraq türk xalqının iradəsi əsasında baş verib. Hər halda, o vaxt türk xalqından belə bir məhkəməni heç kim tələb etməyirdi və tələb edə bilməzdi.

ğaltmağa uzun müddət lazım oldu. Ancaq yerdəki yaraların çoxu sağalıb. Varfalamey gəcəsindən sonra fransızlar barışdı, üst-üstə birilərindən 30 milyon nəfər adamı qıran almanlar və ruslar barışdılar. İndi onlar bir-birinə qarşı hər hansı nifrət bəsləmərlər. Bir-birinə qonaq gedir, futbol oynayıb, bərgə müəssisələr tikirlər - hərçənd, onların böyük belası Osmanlıdakı böyük belə ilə müqayisədə lap yaxında baş verib. Hətta bunu öz gözləri ilə görənlərdən sağ qalanlar var.

Fəqət, hay və türk xalqlarına bu imkan - barışıq imkanını vermədilər. O baş verdi ki, hadisədən 30 il sonra - 40-cı illərdə İsrail xalqının polşalı nəslindən olan biri "genosid" sözünü fikirləşib tapdı. Və o, öz din qardaşları ilə birgə and-aman edib bütün dünyanı inandırmağa çalışdı ki, Osmanlı İmperiyasında böyük belə yox, məhz genosid baş verib. Və dünya da "böyük belə"nin necə adlanmasına laqeyd olduğundan, yeni bir məhkəmə, yeni etiraflar və yeni cəzalar tələb edilməyə başladı - özü də bu təmizləmələri həyata keçirmiş və artıq həyatda olmayanlara qarşı yox, bütöv türk xalqına qarşı.

Hələk olanların varislərinə əfsus ki, bu böyük belanın bu cür təqdimatı, yeni ultimatum paketi, yeni iddialar paketi xoş gəldi və bu günədək də hər şeyi unudub yalnız bir ümidlə yaşayırlar: İsrail mənşəli polyak

zəruri hesab edir, bir daha bunu törədənləri və artıq Yer üzündə olmayanları lənətləyir, həlak olanların varislərinin ailələrindən üzr istəyir, hamını təzədən ittiham edir, bir qrup radikalın törətdiyi bütün cinayətlərə görə bütün türk xalqını günahkar elan edir, hər öldürülən şəxsə, hər tərk edilən evə görə çoxlu pul ödəyir.

Və daha bir neçə on il keçir və hansısa bibliyaçı xəbər verir ki, bəs, demə ki, o vaxt heç də genosid olmayıb, bu tamamilə başqa cür adlanmalıdır, çünki genosid sözü də hələ o faciəni tam əks etdirmir. Onda necə olacaq? Yəni yeni məhkəmələr, ultimatumlar, iddialar? Hər şey təzədən başlayacaq?

Beləcə, nifrət, boşluq, boşluq...

Sözlər. Onlar bizimlə, xalqlarla nələrlə eləmir? Ağıl əldən alan sözlər... Ola bilsin, böyük beladan sonra ən böyük bədbəxtçilik də elə "genosid" sözünün kəşfi ilə hay xalqının başına gəlib. Lənətə gəlsin bu söz!

Mən əminəm ki, bizim böyük tariximiz var. Ancaq bu tariximiz dünyada hamıdan çox nifrət elədiyimiz bir xalqa - osmanlılarla ümididir.

P.S. Mən anadangəlmə mənsub olduğum xalqı sevirəm - onun böyük keçmişinin olub-olmamasından asılı olmayaraq. Fikrimcə, hər bir insan öz xalqını belə sevir.

□ Siyasət şöbəsi

Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın Azərbaycana planlaşdırılan səfəri təxirə salınıb. Bu barədə avqustun 30-da jurnalistlərə Türkiyənin Azərbaycandakı səfiri Erkan Özoral məlumat verib. Diplomət səfərin yaxın vaxtlarda baş tutacağını deyib, lakin konkret ay və gün barədə heç nə deməyib. Erkan Özoral səfərin təxirə salınmasının iş proqramı ilə bağlı olduğunu açıqlayıb.

Qeyd edək ki, səfər bu il sentyabrın 10-11-də gerçəkləşməli idi. Səfər çərçivəsində Azərbaycan-Türkiyə Yüksək Səviyyəli Strateji Əməkdaşlıq Şurasının iclasının keçirilməsi də nəzərdə tutulurdu. Ərdoğanın səfəri zamanı Azərbaycanla çox mühüm məsələlərin müzakirə ediləcəyi barədə məlumatlar var idi.

Xatırladaq ki, Rəcəb Tayyib Ərdoğanın 2016-cı il fevralın 18-də Azərbaycana böyük nümayəndə heyəti ilə planlaşdırılan səfəri təxirə salınmışdı. Səfərin təxirə salınmasına Ankarada terror aktının törədilməsi səbəb olmuşdu. Rəsmi açıqlamada belə deyilirdi. Həmin səfər çərçivəsində də Azərbaycanda Türkiyə-Azərbaycan Yüksək Səviyyəli Strateji Əməkdaşlıq Şurasının iclası keçirilməli idi.

Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev isə iclasın Ankarada keçirilməsi təşəbbüsünü qaldırmışdı və bir neçə həftə sonra təşəbbüs reallaşdırılmışdı. Türkiyə prezidenti bu jestə və terrorla mübarizədəki həmrəyliyine görə Azərbaycan prezidentinə təşəkkür etmişdi. Ərdoğanın budəfəki səfərinin nədən təxirə salındığı haqda

isə rəsmi açıqlama yoxdur.

Azad Demokratlar Partiyasının sədri Sülhəddin Əkbər "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, bu cür səfərlərə öncədən çox ciddi hazırlıqlar gedir, belə səfərlərin ön hazırlıqları olmalıdır: "Adətən üç başlıca səbəbdən bu tip səfərlər təxirə

var. Ola bilsin ki, bu sahədə irəli gedən hansısa bir addım atılmaq istənilib və çox ciddi sənədlər hazırlanmalıdır. Sənədlərin hüquqi, texniki baxımdan hazırlanması zaman alır. Yaxud da ola bilsin, son anda danışıqların gedişində hansısa bir detal ortaya çıxır və tələflər bunu əlavə müzakirə

açıqlama verildi ki, Türkiyə Avrasiya İqtisadi Birliyinə və Gömrük İttifaqına qoşula bilər. Bəllidir ki, Türkiyənin bu quruma daxil olması Ermənistanla bir ittifaqda təmsil olunmaq demək olar və işğalçı ölkə ilə sərhədlərin açılmasına gətirib çıxara bilər. Ola bilsin ki, bu mə-

Ərdoğanın Bakı səfəri niyə təxirə salındı?

Tanınmış siyasətçi mümkün səbəblərdən danışdı

sələ Ərdoğanın səfəri öncəsi ortaya müəyyən problemlər çıxarıb və nəticədə səfər ertələnib" sualına S.Əkbər belə cavab verdi:

"Bu da ola bilər. Türkiyə indi Avropa Birliyi və ABŞ-la ciddi problemlər yaşayır. Ona görə də yeni tərəfdaşlıq, müttəfiqlik axtarırlar içərisindədir. Bu, Ankarada çox ciddi müzakirə olunan məsələlərdən biridir. O istiqamətlərdən biri Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı ilə hansısa formada münasibətlərin qurulması, digəri Avrasiya İqtisadi Birliyi ilə münasibətlərin yaradılmasıdır. Türkiyə bunu öncələr siyasi-diplomatik basqı elementi kimi istifadə etmək istəyirdi, artıq bunun işləmədiyini görüb bu istiqamətlərdə əməkdaşlıq istiqamətində ciddi müzakirələrə başlayıb. Təbii ki, əgər Türkiyə Avrasiya İqtisadi Birliyi ilə Gömrük İttifaqına qoşulmaq məsələsini müzakirə edərsə, o zaman Ermənistanla da əməkdaşlıq etməlidir. Bu da şübhəsiz ki, Türkiyə ilə Azərbaycan arasında münasibətlərə ciddi təsir edən elementdir".

"Bu yaxınlarda Türkiyədə nazir tərəfindən

□ Etibar SEYİDAĞA

Demokratiya - gediləsi uzun yol...

Hüseyinbəla SƏLİMOV

Başqasının söhbətinə qulaq vermək elə də yaxşı iş deyil. Amma dayanacaqda gözləyərkən, avtobusda gedərkən, hətta tərəvəz dükanında tərəzinin qarşısında növbə tutarkən istər - istəməz insanların nə danışdığını eşitməli olursan.

Lap bu günün söhbətidir. Avtobusda iki kişi biri-biri ilə söhbət edirdi və mən də onların arxasında oturmışdım. Bir cümlə diqqətimi yamanca çəkdi: "Əşi, bura ölkə döyül, lap "bratski moqila"dır"... Bəli, elə beləcə də dedi: "bratski moqila"..."

Biz azərbaycanlılar rus sözlərinin və ifadələrinin qol-budağını sındırmağı sevirik. Özü də tək biz yox. Yadıma gəlir, sovetlər vaxtında mərkəzi qəzetlərin birində belə bir yazı getmişdi ki, ay aman, SSRİ -də artıq ən azı 15 rus dili var!

Elə hazırda ingilislər də deyirlər ki, əsl ingilis dilindən savayı minimum daha üç ingilis dili var; amerikalıların, hindistanlıların və bir də çinlilərin danışdığı dil.

"Ancaq mənə heyretlərə qər qədən" bu da deyildir. Rus dili rusların, ingilis dili isə ingilislərin problemidir. Məni Azərbaycan maraqlandırır...

Doğrudanmı, ölkə elə həqiqətən də "bratski moqila"dır? Demirəm ki, hər şey qaydasındadır. Amma mən bu məsələyə həmişə bir azacıq fəlsəfi prizmadan baxmışam. Düşünmüşəm ki, hər şeyin yerbəyər olması və ya ölkənin əsl normal ölkəyə çevrilməsi üçün zaman lazımdır.

Düzdür, bu zaman qısa da ola bilərdi. Qabaqcıl, öndə gedən xalqlar həmişə başqalarının səhvlərindən öyrənirlər. Ona görə də yolları daha qısa olur. Biz bunu edə bilmirik və başqalarının keçdiyi yolu birçə-bircə, addım-addım keçirik.

Ona görə də bizə çox vaxt lazım gələcək. Bundan təbii ki, təəssüflənməyə dəyər, amma tamam haldan da çıxmaq yaramaz... Bir daha deyirəm ki, yol qısa ola bilərdi. Amma bunu istəmədik və yaxud da bacarmadıq.

Cəmi iki detal deyəcəm. Nə qədər təəccüblü olsa da, 92-93 - cü illərin hakimiyyəti də demokratiyanın "yalnız onlardan sonra" olacağını deyirdi. Beləcə, hətta bizim "demokrat"larımız da demokratiyanı təxirə salmağa, ona "özlərindən sonra" vaxt ayırmağa qərar verdilər. Ona görə də bu gün baş verən proseslərə təəccüblənməyə dəyməz. Bəli, gözümüzü bərəldərək baxdığımız, guya tanımadığımız elə biz özümüzüzük və bu ölkə də bizim ölkəmizdir.

Başqa bir detalsa bizim müxalifətçilərin müxalifətçilik dövrü ilə bağlıdır. Bir ara istədik bir liberal proqram qəbul edərək onlara ki, ölkədə bu dəyərlər azacıq da olsa, impuls alsın və bunun hakimiyyətdəkilərə də bir təsiri olsun. Amma necə deyər, daş atıb başlarını tutdular, "ölərik, gəl ki, buna imkan vermərik!" dedilər.

Ona görə də bəzi məsələləri bir azacıq sakit qəbul etmək lazımdır; özümüz belə istədik, özümüz belə seçdik... Səbəbi çox ola bilər. Bəlkə də həyatımıza görə məsuliyyəti üzərimizə götürməyə qorxduq və yaxud da totalitar dövlətin çöküşü ilə onun yerində yaranmış böyük bir boşluq qorxudu bizi... Bilmirəm, birçə onu bilirəm ki, bacarmadıq. Təbii ki, bizim ilk "demokratlar"ın da suçu oldu bu məsələdə - onlara baxıb hamı "Əcaba, demokratiya budurmu?" deyər soruşdu...

Qəzəz, çox səbəb ola bilər. Deyirlər ki, ictimai proseslərdə determinizm olmur. Amma baxıb görürsən ki, təsadüfi bir şey də yoxdur. Hələ 90 - cı illərin əvvəlində kimse demirdi ki, bəs Özbəkistanda demokratiya olacaq və yaxud da Türkmənistanda hüquqi dövlət qurulacaq!

Amma gəl ki, demək olar, hamı bu fikirdəydi ki, bunlar Baltik ölkələrində baş verə bilər. Eləcə də oldu - Özbəkistan əsl özbək "dövləti" oldu, Estoniyada isə avropalılara layiq quruluş bərqərar oldu...

Elə bu səbəbdən də özümüzdəki süni sual işarəsini silək: bizim etinasızlığımızın və ya tənbelliyimizin qarşılığında bugünkü azadlıqlar da çoxdur.

Hətta onlar da bizə "artıqlıq edir", çünki onlardan belə yetərincə faydalanmağı bacarmırıq və yaxud da bunu istəmirik. Məhz bu səbəbdən də (lap elə bir tamaşada deyildiyi kimi!) bəndəniz bütün hallarda nikbindir-ölkədə demokratiya hələki kiçik azlığı düşündürür, böyük əksəriyyətə kartofu və yaxud da soğanı ucuz alıb baha satmağın yolunu arayır. Ona görə də deyə biləcəyimiz bir söz, verə biləcəyimiz bir təselli var: "Demokratiya - gediləsi uzun yoldur..."

Erməni deputatlar Bakıya gəlir

Ermənistan parlamentinin "Avronest" PA-dakı nümayəndə heyətinin üzvləri Azərbaycana gələcək.

APA-nın "Armenpress"ə istinadən verdiyi məlumata görə, sentyabrın 22-də Bakıda "Avronest" PA-nın Sosial

məsələlər, təhsil, mədəniyyət və vətəndaş cəmiyyəti komissiyasının iclası keçiriləcək. İclasda Ermənistanın

"Avronest" PA-dakı nümayəndə heyətinin rəhbəri Armen Aşotyan və heyətin üzvü Mane Tandilyan da iştirak edəcəklər.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına
Dövlət Dəstəyi Fondu

KİVDF

www.kivdf.gov.az

Ermənistan-Azərbaycan,
Dağlıq Qarabağ münaqişəsi haqqında
həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması,
Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin müdafiə edilməsi

Qarabağ danışıqlarında real irəliləyişə nail olmağa əsas maneələrdən birinin məhz Ermənistan hakimiyyətinin "müharibə partiyası"nın olduğu artıq sirr deyil. Söhbət 19 il öncə Levon Ter-Petrosyanı devirib, çevriliş nəticəsində prezident hakimiyyətini zəbt etmiş Köçəryan-Sərkisyan tandemindən - kriminal "Qarabağ klanı"ndan gedir. Bu klan, konkret olaraq, Serj Sərkisyan hakimiyyətdə qalmaq üçün 2003-cü ilin martında hətta öz vətəndaşlarını qətlə eləməkdən belə çəkinməyib (O vaxt 8 nümayişçi öldürülmüşdü).

Təsadüfi deyil ki, faktiki, hərbi canilər olan və Azərbaycan həbsxanalarının çoxdan darıxdığı Köçəryan və Sərkisyanın prezidentliyi dönəmində Dağlıq Qarabağ məsələsində Ermənistan ən radikal mövqə tutub və indi də bu mövqə davam etməkdədir.

*****

Əslində təəccüblü deyil. Çünki Azərbaycana qarşı separatizmin başında durmuş bu iki şəxs erməni xalqına verdiyi və heç vaxt reallaşması mümkün olmayan vədlərdən geri çəkilməkdən qorxurlar. Ən azı

ona görə ki, o halda erməni xalqı haqlı sual edəcək: absurd "miatsum" ideyasına görə bu qədər qurban verməyə, ölkənin miskin kökə düşməsinə və boşalmasına dəyərirmi?

İndiki prezident S.Sərkisyan bunu gözəl bildiyi, yəni zamanda nə vaxtsa hakimiyyətə əli günahsız azərbaycanlıların qanına batmayan birininin gələcəyi təqdirdə onu yaxşı aqibətin gözləmədiyini fərq etdiyindən, hakimiyyətdən ikielli yapışmağa başlayıb.

Azərbaycan və Ermənistan dövlət sərhədində monitoring keçiriləcək

ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədrinin şəxsi nümayəndəsinin mandatına uyğun olaraq, avqustun 31-də Azərbaycan və Ermənistan dövlət sərhədinin Tovuz rayonu istiqamətində növbəti monitoringin keçirilməsi planlaşdırılır.

Müdafiə Nazirliyindən verilən məlumata görə, monitoringi Azərbaycan tərəfindən ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədrinin şəxsi nümayəndəsinin səhra köməkçiləri Mixail Olaru, Saymon Tiller və Martin Şuster keçirəcəklər.

Ermənistan tərəfindən isə monitoringi ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədrinin şəxsi nümayəndəsi Anjey Kaspşik, onun səhra köməkçiləri Gennadi Petrika və Oqnyen Joviç keçirəcəklər.

Qeyd edək ki, son vaxtlar Ermənistan tərəfdən Azərbaycanın dinc yaşayış məntəqələrinə qarşı silahlı təxribatlar artıb.

Sərkisyanın məkrli 2018 hədəfi - Bakı üçün Qarabağ fursəti

Ermənistanda baş nazirlik uğrunda gizli-açıq mübarizə şiddətlənir; işğal altındakı torpaqlarımızın azad edilməsi üçün unikal şans yarana bilər; **politoloq:** "Moskva gələcək "yatırımı" Sərkisyanı yox, Karapetyana etmək niyyətindədir...."

*****

Ələlxüsus da indi - Ermənistanın prezidentli üsul-idarədən parlamentli idarəçiliyə keçid ərəfəsində olduğu vaxtda Sərkisyan aydındır ki, Qarabağ məsələsində hər hansı kiçik güzəştə belə yaxına buraxmayacaq. Gələn ilin aprelində isə onun prezident kimi səlahiyyətləri bitir və ondan sonra ölkədə əsas söz sahibi parlamentin seçəcəyi baş nazir olacaq.

Serji ən çox qayğılandırıcı indi budur. Çünki baş nazirliyə Qarabağ məsələsində daha loyal mövqə sərgiləyə biləcək hazırkı hökumət başçısı Karen Karapetyan də gələ bilər - təbii ki, Moskvanın rüsxəti ilə. Yeri gəlmişkən, Karapetyan Moskvaya yaxın şəxs sayılır.

Lakin Kremlin "xeyir-duası"nın kimə veriləcəyi hələlik dəqiq bilinmir. Sərkisyan 2018-in aprelində xarici siyasətdə özünü yandırmasa, Rusiya ona da stavka edə bilər. Lakin məntiqlə Moskva Qarabağ məsələsində hansısa müsbət dönüşün marağında olsa, o zaman Karapetyanın yolunu açacaq. Əks halda, Sərkisyan bu dəfə baş nazir kimi destruktiv siyasəti davam etdirəcək. Demək, böyük müharibə riski də xeyli artacaq.

Hələlikə iki əsas rəqib - Sərkisyanla Karapetyan arasında 2018 hədəfinə hesablanmış gizli-açıq mübarizə davam edir və getdikcə güclənəlməkdədir.

"**Hazırda Ermənistanın siyasi həyatında çox ciddi ziddiyyətlər yaşanır**". Bu sözləri **axar.az-a Ermənistanın hakim dairələrində baş verən son dəyişiklikləri və istefaları şərh edən sabiq dövlət müşaviri Qabil Hüseynli deyib. O bildirib ki, bu ziddiyyətlərin yaranmasına əsas səbəb Sərkisyanın öz siyasi həyatına xitam vermək, siyasətdən uzaqlaşmaq niyyətində olmamasıdır.**

"Buna görə də o, hələ də Ermənistanın siyasi həyatında aparıcı rol oynamaq, hakim dairələri öz əlində saxlamaq üçün bir sıra addımlar atır. Ziddiyyətlər əsasən Dağlıq Qarabağdan gələn, Sərkisyanı yaxın olan kadrlarla yerli ermənilər arasındadır. Bu, Sərkisyanı daha yaxın olan kadrların həm siyasətdə, həm də iqtisadiyyatda hakim mövqelərdə təmsil olunmaları ilə bağlıdır. Yerli ermənilər Ermənistanda hakimiyyətin "Qarabağ klanı" tərəfindən tamamilə ələ keçirildiyini düşünür. İstər sadə insanlar, istərsə də siyasi elitanın yuxarı dairələrində yerli er-

mənilər arasında psixoloji uyuşmazlıq açıq formada da olmasa, özünü göstərməkdədir", - deyər politoloq qeyd edib.

Ekspert son dövrlərdəki ziddiyyətli hərəkətiliyin bir qisminin ölkənin parlamentar idarə sistemində keçməsi ilə əlaqədar olduğunu qeyd edib: "Sərkisyan yaxşı başa düşür ki, parlamentar sistemdə prezidentin hakimiyyəti simvolik xarakter daşıyır. Artıq bütün səlahiyyətlər baş nazirin idarəsinə keçir. Hazırda Sərkisyanın apardığı siyasətdə əsas niyyət Ermənistanın baş naziri Karen Karapetyanı və ona yaxın adamları vəzifədən uzaqlaşdırmaq və onların yerinə özünə yaxın olan "Qarabağ klanı"ndan olanları gətirməkdir. Sərkisyanın əsas hədəfi gələcəkdə prezidentlikdən istefa verib, baş nazir kimi fəaliyyətini davam etdirməkdir. Ancaq buna həm Karapetyan, həm də ona yaxın olan şəxslər səviyyəsində açıq müqavimət var. Çünki Karapetyan Moskvanın adamıdır, onun bütün fəaliyyəti Moskva ilə əlaqəlidir. Buna görə də Moskva gələcək "yatırımı" Karapetyana etmək niyyətindədir. Karapetyanın Dağlıq Qarabağa gəlməsi, burada istirahət etməsi, nar bağları salmaq

fikrinə düşməsi isə onun Sərkisyanı qarşı reytinq savaşına çıxardığını göstərir. Karapetyanın bu savaşda qalib gəlməsi də gözləniləndir".

Q.Hüseynli onu da vurğulayıb ki, Sərkisyan və Karapetyan arasında vəzifə və səlahiyyət bölgüsü uğrunda gedən konfliktlər artıq açıq müstəviyə keçib: "Bu gün (dünən-red.) Ermənistan prezidenti Serj Sərkisyanın sərəncamı ilə Ara Nazaryan Ermənistanın müdafiə nazirinin müavini vəzifəsindən azad edildi. Ancaq bundan bir neçə saat sonra baş nazir Karen Karapetyanın qərarı ilə Ara Nazaryan fəvqəladə hallar nazirinin müavini vəzifəsinə getirildi. Bu, ciddi qarşıdurmanın mövcudluğundan xəbər verir".

*****

Heç şübhəsiz, 2018-in aprelində yaxınlaşdıqca bu rəqabət daha da şiddətlənəcək. Odur ki, Azərbaycan işğalçı ölkədə hakimiyyət uğrunda gedən mübarizəni diqqətlə izləməli, torpaqlarımızın daha bir hissəsinin azad olunması üçün yaranacaq unikal fursəti qaçırmamalıdır. Ordumuzun növbəti hərbi uğuru, üstəlik, S.Sərkisyanın timsalında kriminal "Qarabağ" klanının hakimiyyətdən həmişəlik uzaqlaşdırılmasını tezlaşdirə bilər.

Manat əksər proqnozların əksinə olaraq, yay sınağından üzüağ çıxdı. Fevral ayının əvvəlində möhkəmlənməyə başlayan milli valyutamız avqust ayının son gününü də dollar qarşısında 1.7010 məzənnəsi ilə başa vurdu. Bəs görəsən, bu müddət ərazində manat hansı faktorların hesabına öz məzənnəsini qoruya bildi? Payız aylarında əks tendensiya, yəni manatın ucuzlaşması prosesi başlaya bilərmi?

“Yeni Müsavat”ın bu suallarını cavablandıran iqtisadçı ekspert Rəşad Həsənov bəzi proqnozların yanlış çıxmasının səbəbini belə əsaslandırdı: “2017-ci il üçün manatın məzənnəsi proqnozlaşdırılarkən nəzərə alınan bir sıra şərtlər var idi ki, hazırda onlar əhəmiyyətli səviyyədə dəyişib. Burada dövlət zəmanətli borcların ödənişi ilə bağlı öhdəliklərin yerinə yetirilməsi önəmli idi. Belə ki, Beynəlxalq Bank artıq öz öhdəliklərini yerinə yetirməklə bağlı restrukturizasiya üçün müraciət etdi. Bu müraciət də qəbul olundu. Beynəlxalq Bank il ərzində maliyyə bazarlarında öz öhdəliklərini yerinə yetirmək üçün 1,3 milyard ABŞ dolları həcmində valyuta alışını həyata keçirməli idi ki, bu da Azərbaycan bazarı üçün kifayət qədər ciddi rəqəmdir. Son nəticədə manatın məzənnəsinə ciddi təsir göstərəcəkdə. Ancaq hazırda yeni şərtlər daxilində restrukturizasiyadan sonra bu alış etmir. Bu, bazarda tələbin həcminə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərən amillərdən biridir”.

Ekspert onu da vurğuladı ki, DNF-dən ayrılmalar Mərkəzi Bankın maliyyə bazarında ki manevr imkanlarını genişləndirib: “İkincisi, yanvar

ayında dövlət büdcəsi təsdiqlənərkən Neft Fondunun büdcəsindən Mərkəzi Banka təxminən 4,5 milyard ABŞ dolları həcmində, yeni 7,5 milyard manatlıq transfer edilməsi nəzərdə tutuldu. Bu transferin valyuta formasında həyata keçirilməsi Mərkəzi Bankın manatın məzənnəsinin tənzimlənməsi istiqamətində manevr imkanlarını genişləndirdi. Digər bir məqam faktiki olaraq, 2017-ci ildə dövlət büdcəsi vəsaiti hesabına idxal olunan məhsullara məhdudiyətin tətbiq olunmasıdır ki, bu, büdcə vəsaitlərinə valyuta tələbinin formalaşmasını müəyyən qədər azaldan amildir. Əhalinin İstehlak gücünün zəifləməsi, eyni zamanda ötən iki il ərzində gedən yüksək dollarlaşma prosesi də öz təsirini göstərir. Onu da nəzərə almaq lazımdır ki, fevral ayında manatın məzənnəsində müşahidə edilən sabitlik gözləmə mövqeyində olan yığıntıları, həm biznes subyektlərinin, həm də vətəndaşların hərəkəti keçməsinə şərtləndirdi”.

Rəşad Həsənovun fikrincə, artıq manatın məzənnəsi sabit olduğundan gözləmə mövqeyində olan valyuta yığıntılarının da xərclənməsinə başlanılıb: “Əvvəlki dövrdə

Manat yay sınağından üzüağ çıxdı - payızda nə gözlənilir?

“Manatın məzənnəsi sabit olduğundan gözləmə mövqeyində olan valyuta yığıntılarının da xərclənməsinə başlanılıb” - ekspert

manatın sürətli dəyərsizləşməsi fonunda vətəndaşlar və biznes subyektləri öz vəsaitlərini xarici valyutada saxlamaqla müəyyən müddət ərzində gəlir əldə edir, eyni zamanda vəsaitin dəyərlənməsinə gözləyirdi. Amma hazırda məzənnədə sabitlik var, bu sabitlik artıq qeyd olunan kütlənin müəyyən bir hissəsinin hərəkəti keçməsinə gətirib çıxarıb. Çünki onların bir qismi öz tələbatlarını ödəmək üçün

əllərində olan yığıntıları dollara bahalaşacağı ehtimalı fonunda xərcləmirdi. Ancaq bu gün ehtiyacları qarşılamaq üçün həmin vəsaitlər bazara təklif olunur. Bu da bazarda vəziyyəti müsbətə doğru dəyişən amillərdən biri hesab olunmalıdır. Təbii ki, son illərdə turizmle bağlı da bu istiqamətdə müəyyən nailiyyətlərdən danışmağa dəyər”.

Iqtisadçı turist sayının artmasını da manatı dəstəklə-

yan bir amil kimi qiymətləndirdi: “Bundan başqa, fərdi müşahidələrimizdə də, statistika ilə bağlı rəqəmlərdə də görürük ki, ölkəyə gələn turistlərin sayı artıb. Xüsusən ərəb ölkələrindən çox sayda turistin gəlməsi manatın məzənnəsinə müsbət təsir etdi. Onu da vurğulayaq ki, manatın məzənnəsinin təxminən iki dəfə ucuzlaşması turizmə müsbət təsirini göstərmiş və Azərbaycanın turizm cəlbediciliyini artırıb. Bu da faktiki olaraq manatın məzənnəsinə dəstəkləyən amildir”.

R.Həsənov təsdiqlədi ki, manatın məzənnəsinin sabit qalmasına təsir edən amillərdən biri də neftin qiymətinin 50 dollar ətrafında dəyişməsidir: “Biz bütün bunların fonunda mövcud stabilliyi müşahidə edirik. Neftin qiymətinin də ilin ötən 8 ayında 50 ABŞ dollarından yuxarıda bərqərar olması həm ölkənin tədiyyə balansının, həm də ticarət saldosunun

müsbət olmasına təsir edən faktordur. Ötən il hər iki istiqamətdə kəsir olduğu halda bu il müsbət saldo var. Bu da psixoloji olaraq maliyyə bazarlarının əsas iştirakçılarının alış mövqeyinə keçməsinə şərtləndirən amillərdəndir. Düşüncümüz ki, ilin sonuna qədər ciddi dəyişiklik baş verəcək. Ola bilsin ki, noyabrın sonu - dekabrın əvvəllərində müəyyən qədər büdcə vəsaitlərinin döviyyəyə daxil olması, eyni zamanlarda dövlət zəmanətli öhdəliklərin yerinə yetirilməsi məqsədilə valyuta alışlarının olması təxminən 3-5 faiz həddində manatı zəiflədə bilər. Hazırda global səviyyədə ABŞ dollarının məzənnəsinin əhəmiyyətli dərəcədə ucuzlaşmasını və bu prosesin növbəti aylarda davam etməsi ehtimalının yüksək olduğunu nəzərə alsaq, manat ilin sonunda itirdiyi mövqeyi növbəti ilin əvvəlində bərpa edə bilər”.

□ Nərgiz LİFTİYEVƏ

ABŞ-Venesuela münasibətləri müharibə həddində...

Qabil Hüseyinli: “Amerika qarşısına belə bir hədəf qoyursa, bütün qüvvəsini sərf edəcək”

ABŞ-Venesuela münasibətləri kritik həddə çatıb. Avqustun 25-də Amerikanın bu ölkəyə qarşı tətbiq etdiyi yeni sanksiyalar münasibətləri müharibə həddinə çatdırmaqdadır. Artıq ekspertlər Birləşmiş Ştatların Venesuelaya qarşı hərbi əməliyyatlara başlama biləcəyi ehtimallarından danışirlar.

Doğrudur, ABŞ prezidentinin milli təhlükəsizlik məsələləri üzrə müşaviri Qerbert Makmaster ölkəsinin Venesuelaya qarşı hərbi əməliyyatlara başlama planının olmadığını bəyan edib: “İstənilən qərarı regiondakı tərəfdaşlarımızla qəbul edəcəyik. Yaxın gələcəkdə hər hansı hərbi əməliyyatın keçirilməsi planlaşdırılmır. Bununla belə, vəziyyətdən asılı olaraq müxtəlif variantları nəzərdən keçirməyə davam edəcəyik”.

Lakin müşavirin bu sözləri heç nə demək deyil. Artıq rəsmi Vaşinqtonun son günlərdə tətbiq etdiyi sərt qərarlar qarşı tərəfi hərəkətə gətirib. Prezident Nikolas Maduro bildirib ki, ABŞ-in Venesuelaya qarşı tətbiq etdiyi yeni sanksiyalar Amerika tərəfinə xam neft ixracını çətinləşdirəcək.

Maduro amerikalı həmkarı Trampı beynəlxalq hüquqa və Latin Amerikası ilə münasibətlərdə laqeydləyə ittiham edib.

Göründüyü kimi, Venesuela ABŞ qarşısında nəinki geri çəkilmək fikrindədir, hətta sərt dirəniş göstərir. Proseslər bu şəkildə davam edərsə, sonunda Venesuela hökuməti üçün xoş nəticələrin olmayacağı, neft ölkəsi olan bu dövlətin də Əfqanıstan, İraq kimi ölkələrin taleyini yaşayacağı bildirilir.

Sabiq dövlət müşaviri, politoloq Qabil Hüseyinli hesab edir ki, Amerika burnunun ucunda yerləşən avtoritar, korruptlaşmış bir rejimin mövcudluğuna əvvəl-axır dözməyəcək: “Bu ölkədə dəfələrlə seçkilər saxtalaşdırılıb, hakimiyyət bir şəxsdən digərinə yalnız şəxsi iradə əsasında ötürülüb. Bu gün neftlə zəngin olan Venesuelada milli gəlirlərin bölüşdürülməsində çox ciddi ədalətsizliklər hökm sürür. Əhalinin elə təbəqələri var ki, gündəlik zəruri tələbat mallarını güc-bəla ilə əldə edib, yaşayışlarını qismən təmin edirlər. Bu da avtoritar hökumətin apardığı siyasətin nəticəsidir. Əhalinin böyük hissəsi prezident Maduro qarşı ayaq üstündədir, formalaşmış və ciddi təşkilatlanmış müxalifət var, hətta ordunun içərisində də çox ciddi pro-

seslər gedir. Orduda elə batalyonlar var ki, bir vaxtlar qiyama təşəbbüs göstərsələr də, uğur qazana bilməyiblər. Maduro rejiminin əsasları ciddi surətdə laxlayıb. O, nə qədər bəyanat versə, ABŞ kimi dövlətləri təhdid etsə də, bu, real əsasları olmayan təhdidlərdir. Bu, suda batanın saman çöpündən yapışmasına bənzəyir. Latin Amerikası ölkələrinin demokratikləşməsində 70-80-ci illərdə ABŞ böyük rol oynayıb. İndi həmin ölkələrin çoxunda demokratiya bərqərar olub. Amma Mərkəzi Amerikada hələ də Kuba başda olmaqla, avtoritar və Rusiyaya meyilli rejimlər qalmaqdadır. Belə olan şəraitdə dünyanın bir nömrəli dövləti burnunun dibində Rusiyaya pərəstiş edən, onun göstərişləri ilə oturmaqdan, üstəlik də öz xalqına zülm edən bir rejimin mövcudluğuna çətin ki dözsün”.

Politoloq Amerikanın Venesuelanı hansı yollarla yerində otuzdura biləcəyinə də toxundu: “Bu məsələnin müharibə həddinə çatacağını təxmin etmirəm. Suriyaya qarşı tətbiq etdiyi sanksiyalar artıq işləməkdədir. Bu sanksiyalar

yalar əhalinin maddi durumunu pisləşdirsə də, Maduro rejiminin yıxılmasında böyük rol oynaya bilər. Amerika tərəfindən güclü bir təkən lazımdır ki, əhalinin və ordunun da proseslərə qarışması yolu ilə bu ölkədə hakimiyyət dəyişikliyi olsun. Doğrudur, bu hakimiyyət dəyişikliyinə qansız-qadamsız keçəcəyini düşünmək çox çətindir. Amma hər halda, ölkə ciddi dəyişikliklər ərəfindədir kimi fikirlər səsləndirə bilərik. Bu dəyişikliklərdən sonra əgər ABŞ proseslərə ciddi nəzarət edəcəksə, İraq və Suriyanın taleyi olmayacaq. Burada hakimiyyətə kim gəlirsə gəlsin, hakimiyyətin bütün strukturları demokratik seçkilər və xalqın iradəsi əsasında formalaşdırıla bilər. Beləliklə, Venesuela da Çili, Argentina və Braziliya kimi demokratikləşə bilər. Ölkə də bu zaman xalq iradəsi əsasında

idare olunur. Proseslərin gərgin bir anı mütləq olacaq. Müəyyən bir keçid dövrü yaşanaacaq. Amma hər halda, Amerika qarşısına belə bir hədəf qoyursa, o hədəfi reallaşdırmaq üçün bütün qüvvəsini sərf edəcək. Bütün qüvvəsini sərf edir deyəndə hərbi əməliyyatları nəzərdə tutmuram. Burada xüsusi xidmət orqanlarının fəaliyyəti önə çıxa bilər, əhali ilə aparılan iş ön plana gələ bilər və yaqın ki, ordusunun içərisində çürümə prosesinin getməsi və qiyam əhval-ruhiyyəsinin olmasından istifadə edərək, ordu rəhbərliyinin elə alınması prosesləri də həyata keçirilə bilər. Bir sözlə, Venesuelada inqilabi şərait yetişib. Sadəcə olaraq, bu prosesləri həm daxilə, həm də xaricdən Venesuela xalqının mənafelərinə uyğun surətdə aparmaq vacib olacaq”.

□ Cavanşir ABBASLI

Sentyabr ayının 1-2-də müsəlman dünyası dini-müqəddəs bayramlarından olan Qurban bayramını qeyd edəcək. Bununla bağlı artıq hər yerdə qurban hazırlıqlarına başlanıb, qurbanlıq qoyunlar bazarı çıxarılıb. Lakin bu ayın yerinə yetirilməsi ilə bağlı ətraflı məlumatı olmayanlar, dini qaydaları bilməyənlər də var. Məsələn, bu bayramın tarixi, qurban kəsmək kimlərə vacibdir, heyvanın əti kimlərə paylanmalıdır, nə qədər hissəsini evdə saxlamaq olar, borc alaraq qurban kəsmək olarmı kimi suallar bəzən insanları düşündürür.

"Yeni Müsavat" olaraq hər müsəlmanın bilməsi gereken bu sualları ilahiyyatçı Hacı İlqar İbrahimovunla ünvanladığımız.

- Hacı, Qurban bayramının tarixi kökü haradan gəlir və nə üçün müsəlmanlara Qurban kəsmək tövsiyə olunur?

- Qurban bayramının tarixi kökləri - Həzrət İbrahim (ə) bəndəlik sınağından mənbələndir. Həzrət İbrahim (ə) agah olur ki, Allah yolunda ən ağır imtahanı verməlidir: sevimli oğlu İsmayılı qurban kəsməlidir. Həzrət İbrahim (ə) də, Həzrət İsmayıl (ə) da, gəncin anası Həcər xanım da ən yüksək səviyyədə İlahi imtahanlarını verirlər. Nəticədə Allahın əmri ilə bıçaq kəsmir və övlad sağ qalır. Bu gözəl bəndəlik imtahanının verilməsinin simvolu olaraq, bir qurbanlıq heyvan göndərilir. Bu simvol, digər bəndəlik ayininin - həcc ziyarətinin tərkib hissəsi olaraq, hər bir imkanı olan müsəlman üçün ömrü boyu ancaq 1 dəfə vacibdir. Əlbəttə ki, nəzir, əhd, and vasitəsilə vacib olan qurbanlıqlar da var ki, bunun əhkamı ayrıdır. Qurban bayramı günü həccə olmayan digər müsəlmanlar üçün qurban kəsmək - vacib deyil, bəyənən, müstəhəb olan bir əməldir. Qurbanlığın rəmzi mənalara

şunun uşaqları et yemir və borc alıb, onlara et çatdırmaq niyyətilə qurban kəsirsə, bu insanın ruhiyyəsinə qibtə etmək olar. Amma "qonşudan qalma geri", "camaat nə deyər", "elə bilməsinlər ki, kasıbam" niyyəti ilə qurban kəsmək - insana, əksinə, günah gətirir. Çünki nəfsani meyllərin motivasiyası sayəsində ərsəyə gəlir.

- Qurban bayramının başqa vacib və müstəhəb əməlləri hansılardır?

- Qurban bayramında xüsusi bayram namazı qılınır, ziyarətlər edilir, dualar oxunur. Çoxlu bəyənən əməllər var ki, arzu edənlər ondan pay götürə bilərlər.

- Qurban kəsilən heyvanın atının nə qədər hissəsi pay-

nümünəvi həyat tərzi - kasıba əl tutmasını vacib həddə qədər qaldırır.

- Hansı heyvanlar Qurban kəsilə bilər? Hansı heyvana neçə nəfər pay ola bilər, yəni şərikli kəsilə bilər?

- Qurban kəsilən heyvanlar - dəvə, inək, camış, qoyun və keçi. Həccə olan heyvanlara tələb belədir - dəvə - 6 yaşına girməlidir, dana və keçi - 3 yaşına, qoyun isə 2 yaşına girməlidir. Heyvan sağlam olmalıdır, bədəninin bütün üzvləri yerində olmalıdır, zəif olmamalıdır. Qurban kəsilməsində şəriklik mövzusu əslində yoxdur. Qurban - individual ayindir. Amma ehsan niyyəti ilə birləşib, bir neçə nəfərin heyvan kəsməsi - yaxşı bir işdir. Burada məhdudiyyət yox-

Kimlər qurban kəsə bilər...

Hacı İlqar İbrahimov: "Qonşudan qalma geri" niyyəti ilə qurban kəsmək, əksinə, günah gətirər"

ndan biri - insanın pis xislətlərinin, nəfsani meyllərinin kəsilməsidir ki, insanın kamillik proqramının tərkib hissəsidir. Yeni heyvan kəsiləndə, bunun rəmzi mənası - insanın öz nəfsani xislətlərdən imtinasıdır, onların boğazını kəsməsidir. Belə bir simvolika var burada.

- Qurban kəsmək kimlər üçün vacibdir? Kimlər üçün vacib hesab olunur?

- Qurban kəsmək - həccə olan, yeni həcc ayinlərini yerinə yetirən və buna imkanı olan mü-

səlmanlar üçün vacibdir. Qeyri-rəliqə üçün müstəhəbdir. Yeni bəyənəndir. Əlbəttə ki, nəzir, əhd, and vasitəsilə vacib olan qurbanlıqlar da var ki, bunun əhkamı qeyd etdiyimiz kimi, ayrıdır.

- Borc və ya kredit götürərək qurban kəsmək olarmı?

- Əslində borc götürərək qurban kəsmək - borc götürərək xeyriyyəçilik etmək mənasını verir. Borc götürmək israf üçün, haram işlər üçün bəyənən. Amma kimsə görsə ki, qon-

dur, lap 1 manatdan toplusınlar. Hamıya bu ehsandan savab gələcək, inşallah.

- Heyvan kəsilməsinin şərtləri hansılardır?

- Heyvan kəsilən müsəlman olmalıdır. Heyvan üzü qibləyə kəsilməlidir. Yeni bədəninin sine hissəsi qiblə səmtində olmalıdır. Heyvan kəsəndə "Bismillah" kəlməsi deyilməlidir. Heyvan dəmir aletlə, iti aletlə kəsilməlidir ki, tez ölsün və əziyyət çəkməsin.

- Müqəddəs şəriətimizin məsləhətinə əsasən, qurbanın üçdə birini insan özü üçün istifadə etsə, üçdə birini hədiyyə etsə, üçdə birini isə ehsan etsə - bəyənəndir. Ümumiyyətlə, insanın nə qədər bacarsa imkansız əl tutması - İslam dini-müqəddəs şəriətindən təqdir və ısrar olunan mövzulardandır. Qurani-Kərimin və hədislərimizin bir çox müddəaları, Həzrət Peyğəmbərin (s) və Əhli-Beytin (ə)

lanmalıdır? Kimlərə paylaşmaq daha savabdır?

- Müqəddəs şəriətimizin məsləhətinə əsasən, qurbanın üçdə birini insan özü üçün istifadə etsə, üçdə birini hədiyyə etsə, üçdə birini isə ehsan etsə - bəyənəndir. Ümumiyyətlə, insanın nə qədər bacarsa imkansız əl tutması - İslam dini-müqəddəs şəriətindən təqdir və ısrar olunan mövzulardandır. Qurani-Kərimin və hədislərimizin bir çox müddəaları, Həzrət Peyğəmbərin (s) və Əhli-Beytin (ə)

□ Nərgiz LİFTİYEV

Dəhşətli avtoqəzalar yenə artmağa başlayıb

Ekspert: "Qəzalara səbəb təkəcə sürət həddi deyil"

Bir müddət öncəyə qədər ölkədə ağır yol qəzalarının azaldığı müşahidə olunurdu. Son aylarda isə dəhşətli avtoqəzaların sayı artıb. Bəllidir ki, ölkədə yay aylarında avtoqəzaların sayı daha da çoxalır. Ekspertlər bildirirlər ki, bu, əsasən insanların yay aylarında bölgələrə istirahətə gedərkən, yollarda sürət həddini aşmaları ilə əlaqədardır. Lakin hadisələr göstərir ki, problem heç də, sadəcə olaraq, sürət həddini aşmaqla bağlı deyil. Son bir həftə ərzində Beyləqanda, Şəmkirdə, Salyanda, Siyəzəndə ağır yol qəzaları baş verib ki, nəticədə ümumilikdə 4 nəfər dünyasını dəyişib, 5 nəfər ağır yaralanıb.

Ekspertlər bildirirlər ki, qəzaların baş verməsində səbəblər müxtəlifdir. Onların fikrincə, yol nişanlarının azlığı, lazımı

yerdə qoyulmaması, yolların standartda cavab verməməsi, yollarda aparılan təmir-tikinti işlərinin dağınıqlığı, bu işlər görü-

lən təhlükəsizlik qaydalarının pozulması da qəzaların sayını artırır. Hətta belə bir fikir də var ki, qəzada ölənlərin sayı

müharibədə dünyalarını dəyişənlərin sayına çatır.

Yol hadisələri ilə bağlı bəzi statistikalara da nəzər salaıq. Belə ki, 1988-ci ildən 2013-cü ilədək (25 il ərzində) Azərbaycanın avtomobil yollarında 66 min 981 yol-qəza hadisəsi qeydə alınıb. Nəticədə 23 min 409 nəfər ölüb, 74 min 878 nəfər müxtəlif dərəcəli bədən xəsarətləri alıb.

Rəsmi məlumatlara görə, 28 il ərzində (1988-2016-cı illər) 73813 yol-qəza hadisəsi qeydə alınıb. Nəticədə 26 min 183 nəfər ölüb, 81 min 873 nəfər müxtəlif dərəcəli bədən xəsarətləri alıb.

Nəqliyyat üzrə ekspert Azər Allahveranov "Yeni Müsavat"a bildirib ki, hər bir hadisə ayrı-ayrılıqda təhlil olunmalıdır:

"Qəzaya səbəb olacaq amillər üzə çıxarılmalı və onlar qruplaşdırılmalıdır. Yalnız bundan sonra dəqiqliklə demək olar ki, ağır yol qəzalarına sürücüdən kənar hansı amillər səbəb olur. Ancaq bütün bu təhlillər aparılmadan nəyisə konkret söyləmək olduqca çətindir. Son ay ərzində baş verən qəzalara nəzər saldıqda görürəm ki, hadisələr daha çox sürətli yollarda baş verib. Şübhəsiz ki, yol sür-

yaxşı qurulub".

Ekspert bildirib ki, sürücülərlə yanaşı, mal-qara otaranlar və digər bu kimi şəxslər də diqqətli olmalıdırlar:

"Mal-qaranı otlağa çıxaran şəxs yolunu qısaltmaq üçün haradan gəldi, magistral yola girir. Bu isə xoşagəlməz halın yaranmasına səbəb olur. İnsanlar düşünməlidirlər ki, onları bu kimi hərəkətləri ağır faciəyə gətirib çıxara bilər. Bəzi qəzaların baş verməsinə səbəb kanalizasiya quyularında qapaqların olmamasıdır. Yerlər var ki, orada qapaqlar oğurlayıblar, yaxud da hansısa səbəbdən götürülmüşdür. Orada hər hansı bir nişan isə qoyulmayıb. Bu hal gecə saatlarında çox ciddi problemlərin yaranmasına səbəb olur. Bundan əlavə, yollarda bəzi ərazilər gecə saatlarında yaxşı işıqlandırılmır. Nəticədə yolda problem varsa, kanalizasiya quyusunun qapağı yoxdursa, faciə qaçılmazdır. Eyni zamanda həmin ərazilərdə yaşayan insanlar da yolu haradan gəldi keçməlidirlər. Yol işıqlı olmadığı üçün sürücü piyadaya gömür və qəza baş verir. Çox zaman da piyadaya vurmaqdan yayınan sürücü avtomobili ağaca və ya digər maneəyə çarpır. Ona görə də yol qəzalarını önlemek üçün atılan addımlar kompleks şəkildə olmalıdır. Burada həm yol infrastrukturunu, həm də insanların maarifləndirilməsi hansısa nailiyyətlərə səbəb ola bilər. Yekun olaraq bir daha qeyd edərim ki, bu məsələ kompleks şəkildə öz həllini tapmalıdır".

□ Əli RAİS

MÜSAVAT

Son səhifə

N 181 (6795) 31 avqust 2017

Sevilməyən kəşflər

Alimlər müəyyən ediblər ki, son illər insanları depressiyaya salan bəzi kəşflər edilib. Türkiyə saytlarının xəbərinə görə, elmi kəşflər insanlara ilham verir və ya şoka salır, bəzən onların cəfəngliyinə gülməyə də məcbur edir. Məsələn, qaranlıqda işıqlanan elektron uşaq əskiləri və ya gecənin qaranlığında iPhone-la işləməyin piylənməyə təsiri, əlbəttə, dramatik hadisələrdir. Ancaq bəzi tədqiqatlar bizi depressiyaya düşməyə də məcbur edə bilər. Bunu "Ən qəmgin elmi kəşflər" in "Top 10"-nu tərtib etmiş "Live Science" portalının əməkdaşları güman edirlər.

Onlar birinci yere kaliforniyalı bioloqların istənilən halda çarpayını ev heyvanları ilə paylaşmağı qadağan edən kəşfini çıxarıblar. Əgər dinc pişik balasını çarpayına buraxsanız, sizin stafllakoka, meningitə, askaridə və ya hansısa parazite yoluxmaq ehtimalınız son dərəcə böyükdür. Heyvanları öpmək qətiyyətlə olmaz. Bunun da nəticəsi dəhşətli ola bilər.

Qanqaraldıcı kəşflərin siyahısına düşənlər arasında süd vəzisi xərçənginə, yuxu pozulmasına və depressiyaya gətirib çıxaran bütün gecəni televizorun arxasında oturmaq və mobil telefonla danışmaq; vərdiş və genetik mutasiyalara səbəb olan qaralma və uşaqların təhsil almasını və onları əhatə edən dünyadan yeni informasiyanı qəbul etmək qabiliyyətini təhlükə altına qoyan "Sünger Bob - kvadrat şalvarlar" məşhur çoxseriyalı cizgi filmi də vardır.

Bundan başqa, sübut edilib ki, nəhəng sayda mikrobları mübadilə edə biləcəkləri səbəbindən iki adamın eyni tikəni birlikdə dişləməsi də qadağandır.

Yanğınsöndürənlər hamsterləri xilas etdilər

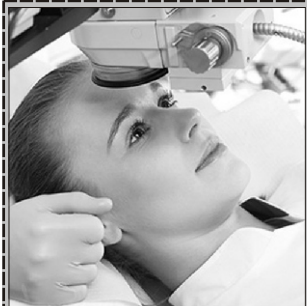
Vaşinqtondakı Leysi şəhərində yanğınsöndürənlər 5 hamsteri xilas ediblər. Heyvanları xilas etmək üçün oksigen maskalarından istifadə olunub. Nəticədə hamsterlərdən dördü sağ qalıb. Yanğın zamanı evdə hamsterlərdən başqa heç bir canlı olmayıb. Yerli qəzetlər xəbər verir ki, yanğın barədə qonşular xilasetmə xidmətini məlumatlandırıb. Məlum olub ki, yanğının baş verməsinə səbəb evdəki paltarqurudan maşının açığı

qalması olub. Hələ sentyabrda Texas polisi yanan evdən qurbağa xilas edib. Akvariumda olan balıqlara isə heç bir ziyan dəyməmişdi.

Kasıbsansa... əqli qabiliyyətin də azalır

Kasıblıq insanın bir çox xüsusiyyətlərini əlindən alır. Belə ki, gündəlik olaraq kasıblıqla mübarizə aparın insanın dost çevrəsi və əqli qabiliyyəti azalır. Yaşam qayğılarını həll etməli olan şəxs təhsil, yeni iş yerlərinin tapılması ilə bağlı düşünməsinin qarşısını alır. Bununla da onun düzgün olmayan qərarlar verməsinə, öz situasinya daha da pisləşdirməsinə səbəb olur. Amerikalı alimlərin gəldiyi bu nəticə "Science" jurnalında 30 avqust tarixində dərc edilib. Alimlərin yazdığına görə, yaşam dərdi insanların mütaliə və düşünmə qabiliyyətini əlindən alır. Belə ki, xərcləri artan, borc bataqlığında üzən, kreditlərini necə verməli olduğunu düşünən şəxsin intellektual səviyyəsi də 13 faiz aşağı düşür. Müəlliflər hesab edir ki, kasıbların durumunu yaxşılaşdırmaq üçün səfərbər olan xeyriyyə qurumları onların əqli qabiliyyətinin aşağı düşməsinə də bir çarə tapmalıdır. Bunun üçün bəzi kursların təşkili çıxışı yolu kimi göstərilir.

Katarakta əməliyyatı olanlar daha çox yaşayır

Amerikan Oftalmoloji Dərnəyinin araşdırmasına görə, katarakta əməliyyatı olan insanlar digərlərinə nisbətən daha çox yaşayır. 1.5 milyon insan üzərində aparılan araşdırmanın nəticəsinə görə, katarakta əməliyyatı olan xəstələrin yaşam səviyyəsinin artmasına görə bu nəticəyə gəliblər. Xüsusən də 65 yaşından sonra özünü göstərməyə başlayan katarakta yaşayış səviyyəsini yüksəldir. Eyni yaşda, oxşar sağlıq durumuna sahib olan xəstələr arasında aparılan statistikaya görə, katarakta xəstələrinin ölüm faizi əməliyyat olmayanlarla müqayisədə 30 faiz daha azdır. Bu əməliyyatdan keçən şəxslərdə daha sonradan ev qəzalarının sayı artır, dərmanlarını vaxtı-vaxtında və daha doğru istifadə edirlər, gündəlik həyat tərzləri daha da aktivləşir. Bundan başqa, həmin şəxslərdə yaşam səviyyəsi ilə yanaşı, psixologiya da düzəlir.

QOÇ - O qədar də uğurlu gün deyil. Maneələriniz çox olacaq. İkitərəfli danışıqlarda təşəbbüskarlığı əldə saxlayın. Əsas diqqətinizi maliyyə problemlərinə və səhhətinizə yönəldin.

Qoroskop (31 avqust) **Səbuhi Rəhimli**

BUGA - Bu təqvimdə aktivliyinizi birə-beş qat artırmalısınız. Ona görə də şəxsi məqsədlərinizə naminə müəyyən ünvanlara baş çəkməyiniz vacibdir. Ümin olun ki, sizə kömək edənlər tapılacaq.

ƏKİZLƏR - Şəxsi münasibətlərdə meydana çıxan mübahisəli situasiyalar qismən də olsa, qaydasına düşəcək. Sadəcə, təmkin göstərmək lazımdır. Bu gün müqəddəs yerlərdən müsbət enerji yığmaq vacibdir.

XƏRÇƏNG - Ailə üzvlərinizlə müəyyən anlaşmazlıqlarınız gözlənilir. Çalışın ki, yaranmış konfliktləri sülhə doğru istiqamətləndirəsiniz. Tanrıya zidd addımlardan uzaq olmağa çalışın.

ŞİR - Astroloji göstəricilər ovqatınızın havadan asılı olduğunu bəyan edir. Deməli, iqlim ürekaçən olsa, nəzərdə tutduğunuz işlər də qaydasında gedəcək. Özünü gərginliyə salmayın.

QIZ - Fikir və düşüncələrinizdə qətiyyətli olsanız, hər hansı problemlə rəhbərlik etməyə qadirsiz. İqlimin təhərindən asılı olmayaraq günün ikinci yarısında qonaq getmək əlverişlidir.

TƏRƏZİ - İşgüzar sövdələşmələrdə iştirak etmək və gələcək planları götür-qoy etmək üçün səmərəli gündür. Axşamı bütünlüklə sevdiyiniz insanlara həsr edin. Onlarla birgə olmağa çalışın.

ƏQRƏB - Kənardan kömək göstərən olmasa, hansısa cəhdinizin baş tutma ehtimalı reallaşmayacaq. Ümumiyyətlə, bu tarixdə yalnız başqalarının məsləhəti ilə hərəkət etməlisiniz. Axşam qonaq getməyə dəyər.

OXATAN - Riskli gündür. Çıxardığınız qərarlar yaxın gələcək üçün taleyinizi həll edə bilər. Amma Göy qübbəsi haqqınızda nikbindir. Deməli, daxili potensialınızı səfərbər edib nicata çatma bilərsiniz.

OĞLAQ - Ümumən xoş gündür. Bir şərtlə ki, işgüzar sövdələşmə və müzakirələrinizi bir kənara qoyasınız, heç olmasa, saat 16-ya qədər. Qarşılıqlı münasibətlərdə ürəyinizcə olan hadisələr mümkündür.

SUTÖKƏN - Maliyyə problemlərinə görə danışmayın. Ulduzlar yaxın vaxtlarda sizi varlandıracaq. Bu günə evlə bağlı maneələrin həllinə çalışmalısınız. Səhhətinizə ciddi yanaşın.

BALIQLAR - Qarşınızda duran öhdəliklərin çoxluğu sizi üzüməldir. Əgər bu vəzifəni icra etməkdə təرددüdüünüz varsa, dost-tanışlarınızın məsləhətlərindən bəhrələnin. Bir az qətiyyətli olun.

Unutmayın, Tanrı ulduzlardan daha yüksəkdə durur!

Kreativ çinli - özünü sevgilisinə hədiyyə etmək istədi...

Çinli Li Vanq sevgilisinə qad günündə "özünü" hədiyyə etməyə qərar verib. Bunun üçün də bir qutuya girərək, dostundan "məni filan ünvanı göndər" xahişini edib. Amma kuryer ünvanı səhv başa düşdüyü üçün "çilgim aşiq" 30 dəqiqə uzaqlıqdakı sevgilisinə 3 saat sonra çatıb. Sevgilisinin evinə çatanda havasızlıqdan boğulmaq üzrə olan Vanq "bir daha heç kimə hədiyyə verməyəcəm" deyib. Bu hadisə Çində böyük səs-küyə səbəb olub.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Təsisçi: Rauf ARİFOĞLU
Baş redaktorun birinci müavini:
Azər AYGAN

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisensiya N: B 114
SAYI: 5.100